

INSTITUT PRO DEMOKRACII A EKONOMICKOU ANALÝZU

projekt Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i.

INSTITUTE FOR DEMOCRACY AND ECONOMIC ANALYSIS

A Project of the Economic Institute of the Czech Academy of Sciences

Místní časopisy ve Scopusu

Prosinec 2017

VÍT MACHÁČEK, MARTIN SRHOLEC

O AUTORECH / ABOUT THE AUTHORS

Vít Macháček

Začal pracovat jako výzkumník pro think-tank IDEA při Národohospodářském ústavu AV ČR, v. v. i. v říjnu 2015. Magisterský titul získal v roce 2016 na Institutu ekonomických studií Univerzity Karlovy a bakalářský titul na Národohospodářské fakultě VŠE. Kromě práce pro IDEA je také makroekonomickým analytikem České spořitelny.

Martin Srholec

Absolvoval doktorské studium na Národohospodářské fakultě VŠE v Praze a na Centre for Technology, Innovation and Culture (TIK) při Univerzitě v Oslu. Od roku 2010 působí jako výzkumný pracovník na CERGE-EI v Praze, od roku 2013 je výzkumníkem think-tanku IDEA. Zaměřuje se na ekonomii inovací, problematiku inovačních systémů a otázky inovační politiky.

Upozornění: Tato studie reprezentuje pouze názory autorů, a nikoli oficiální stanovisko Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. či Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium Univerzity Karlovy, CERGE.

Warning: This study represents only the views of the authors and not the official position of the Economics Institute of the Czech Academy of sciences, v. v. i. as well as the Charles University, Center for Economic Research and Graduate Education, CERGE.

Místní časopisy ve Scopusu

Studie 17 / 2017

© Vít Macháček, Martin Srholec

Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i., 2017

Místní časopisy ve Scopusu¹

PROSINEC 2017

Vít Macháček a Martin Srholec

Shrnutí

- Prvotním účelem vědeckých časopisů je kritická reflexe a sdílení badatelských výsledků. Články v těchto časopisech se nicméně staly důležitým podkladem pro hodnocení vědy, na něž jsou často navázána rozhodnutí o rozdělování peněz či o kariérním postupu. Ke sdílení nových poznatků se tak přidávají i další motivace. Princip hodnocení, pro který se vžil název „kafemlejek“, tyto druhotné motivace výrazně posílil. Je otázkou, jestli vydávání vědeckých časopisů a publikování v nich nesleduje i jiné cíle, než byl původní bohubilý záměr sdílet vědecké poznatky.
- Zaměřujeme se na časopisy indexované citační databází Scopus. Pokud časopis plní podmínky indexace, získává punc vědeckosti, který je potom slepě používán v hodnocení. Avšak není všechno zlato, co se třpytí. Mezi indexovanými časopisy panují obrovské rozdíly v tom, jak přispívají k rozvoji vědeckého poznání. Samotná indexace tak někdy neznamená o mnoho víc, než že má časopis zveřejněná pravidla recenzního řízení, názvy a abstrakty článků v angličtině a obsah on-line. Kromě špičkových časopisů, kde vychází zásadní práce, je indexováno i mnoho okrajových až pochybných titulů.
- V této studii analyzujeme časopisy na základě afilací autorů do nich přispívajících. Sledujeme, kolik článků pochází od autorů ze stejné země, případně dokonce ze stejné instituce, která časopis vydává. Bereme v úvahu rovněž koncentraci autorů z několika málo zemí a institucí. Nezabýváme se tedy citačním ohlasem časopisů, jak je ve studiích tohoto typu běžné, ale nabízíme méně tradiční pohled na to, kdo v nich publikuje. Je přínosné se tím zabývat, protože řada časopisů se naučila citační indexy různými způsoby uměle navyšovat.

¹ Tato studie vznikla díky podpoře AV ČR v rámci Strategie AV21. Předběžné výsledky této studie byly prezentovány na zasedání Scopus Content Selection and Advisory Board v Praze dne 3. listopadu 2017. Za cenné připomínky děkujeme Štěpánu Jurajdovi, Danielu Münichovi, Michaelu Šebkovi a účastníkům výše uvedeného zasedání. Veškeré názory, případné nepřesnosti, opominutí nebo chyby však jdou pouze na vrub autorů.

- Studie poskytuje odpovědi zejména na tyto otázky: Jaké české a slovenské časopisy jsou indexovány ve Scopusu? Které časopisy mají pouze místní význam, a kterým se naopak podařilo prorazit mezinárodně? Kolik ryze místních časopisů je vydáváno ve srovnatelných zemích? Najdou se i časopisy, které vydávají články převážně od autorů z domovské instituce jejich vydavatele? Jak se toto liší podle typu vydavatele a oboru výzkumu? Kdo a proč v nich publikuje výzkumné články? Proč tomuto publikování někteří akademici věnují tolik času? Co z toho plyne pro hodnocení badatelského výzkumu? Jak s tím naložit do budoucna?
- Mezinárodní srovnání ukazuje, že nejen v Česku a na Slovensku, ale i v ostatních zemích EU bývalého východního bloku je vydáváno řádově více místně orientovaných časopisů, než je zvykem v zemích vyspělejších. V Česku je okolo pětiny všech indexovaných výsledků soustředěno v českých časopisech s vysokým podílem článků od domácích autorů. Česko se v tomto ohledu nejvíce podobá Litvě či Bulharsku a výrazně zaostává i za jihoevropskými zeměmi jako Portugalsko a Řecko. Zhruba polovina autorů přispívajících do českých časopisů působí v Česku a další desetina na Slovensku. Naopak v časopisech vydávaných ve srovnatelných vyspělých zemích publikují s velkou převahou cizinci. Provozování národních či přinejlepším regionálních indexovaných časopisů se ukazuje jako východoevropský fenomén.
- Některé časopisy vydávané v Česku a na Slovensku si nezdají s respektovanými časopisy zahraničními, nicméně převážná většina má pouze význam provinční. A některé z nich připomínají spíše akademický „samizdat“, kde se ve vlastní režii tiskne to, co se jinde publikovat nedá. Ryze místní časopisy vydávají nejčastěji vysoké školy, vědecké společnosti a soukromá nakladatelství. Naopak relativně málo jich vychází pod hlavičkou akademií věd obou zemí. Nedá se říci, že v některých vědních oblastech je místních časopisů výrazně méně. K nalezení jsou nejen ve vědách společenských, ale i v přírodních a zejména lékařských. Zvláštní přístup vyžadují časopisy v humanitních a uměleckých oborech, které se od podstaty zabývají problematikou místní, a pro které je tudíž takové zaměření přirozené.
- Předložené výsledky diskutujeme ve vztahu k nastavení a dodržování kritérií, jejichž splnění Scopus požaduje pro indexaci časopisu. Klademe otázky, do jaké míry je vydávání místně orientovaných časopisů přínosné pro rozvoj české vědy a co to přináší českým akademikům, kteří do nich hojně přispívají. Zamýšlíme se rovněž nad tím, jak publikování v místních časopisech souvisí s hodnocením a financováním výzkumu. Končíme řadou doporučení právě pro oblast hodnocení, která mají potenciál český výzkumný systém přiblížit vyspělým zemím.

Local journals in Scopus²

DECEMBER 2017

Vít Macháček and Martin Srholec

Summary

- The primary purpose of scientific journals is the critical reflection and sharing of research results. Nonetheless, articles in these journals have become an instrument for the evaluation of science, on the basis of which funding or career promotion decisions are often made. This adds other incentives to publish beyond the desire to share new knowledge. Evaluation methodology, popularly known as the "coffee grinder", has significantly boosted these secondary incentives. It is a question whether the process of scientific publishing pursues other goals than the original, praiseworthy intention to sharing of new valuable knowledge.
- We focus on journals indexed by the Scopus citation database. If a journal meets the criteria for indexing, it becomes branded to be scientific, which is then blindly used in evaluation. However, not all that glitters is gold. There exist vast differences among indexed journals in the way they contribute to the development of scientific knowledge. Indexing alone, thus, sometimes means no more than the journal has a publicly available description of the peer review process, English language abstracts and titles and full content available online. In addition to top journals, in which seminal scientific work is published, many marginal to dubious titles are also indexed.
- In this study, we analyse journals on the basis of the affiliation of their contributing authors. We track how many articles originate from authors based in the same country, and even in the same institution, which publishes the journal. We also take into account the concentration of authors from just a handful of countries and institutions. We are not concerned, thus, with the citation impact of journals, as is typical in studies of this type, but instead we offer a less traditional look at who publishes in them. This is an issue worth

---

² This study received support from the research programme Strategy AV21 of the Czech Academy of Sciences. Preliminary results of this study were presented at the Scopus Content Selection and Advisory Board meeting in Prague on November 3rd, 2017. We would like to thank Štěpán Jurajda, Daniel Münich, Michael Šebek and participants at the aforementioned meeting for valuable comments and suggestions. Any inaccuracies, omissions, errors and opinions are however down to the authors.

exploring, because many local journals have learned how to artificially increase their citation indexes.

- The study provides answers to these questions in particular. What are the characteristics of Czech and Slovak journals indexed in Scopus? Which journals appear to be only local and which are, in contrast, international? How many predominantly local journals are published in comparable countries? Are there also journals which publish a large share of articles that originate from the home institution of their publisher? How does this vary by type of publisher and field of research? Who publishes research articles in these journals and why? Why do certain academics devote so much time to this type of publishing? What does this mean for research evaluation? What should be done about it in the future?
- The results show that there are several times more locally oriented journals published in the Czech Republic and Slovakia, as well as in the other former Eastern Bloc EU countries, than in comparable advanced countries. In the Czech Republic around one fifth of all indexed results are concentrated in Czech journals with a high percentage of articles from domestic authors. In this respect, the Czech Republic most resembles Lithuania or Bulgaria and lags markedly behind even Southern European countries like Portugal or Greece. Roughly half the authors contributing to Czech journals are based in the Czech Republic, and another tenth in Slovakia. In contrast, the vast majority of articles which come out in journals published in comparable advanced countries are written by foreigners. The publishing of national, or at best regional, indexed journals appears to be an Eastern European phenomenon.
- Some of the journals published in the Czech Republic or Slovakia are just as good as respected international journals, however, a clear majority of them have only provincial status. And some of them resemble a kind of academic "samizdat", publishing under its own auspice what cannot be accepted elsewhere. Predominantly local journals are most often published by universities, scientific associations and private publishing companies. In contrast, relatively few of them are published under the umbrella of the academy of science of either country. Local journals are spread across many scientific fields. They can be found not only in the social sciences, but also in natural sciences, and especially in the medical sciences. Journals in the humanities and artistic fields require a specific approach, as by definition they are focused on local issues and for them, thus, the local focus is natural.
- We discuss the presented results with respect to the entry and evaluation criteria of journals and most importantly their enforcement for indexation in the Scopus citation database. We ask to what extent the publishing of locally oriented journals is beneficial for the Czech science and what it offers to Czech academics, who regularly contribute to them. We also consider how publishing in local journals is related to the evaluation and financing of research. We conclude with a number of recommendations specifically for the field of evaluation, which have the potential to bring the Czech research system closer to that of advanced countries.

Úvod

Prvotním účelem vědecké komunikace je kriticky zhodnotit a sdílet badatelské výsledky. Pro tento účel vědecké časopisy plní funkci prostředníka, který s pomocí nezávislého recenzního řízení garantuje relevanci zveřejněného obsahu. Nicméně s byrokratizací vědy se články v časopisech staly podkladem pro hodnocení. Na výsledky hodnocení je potom často navázáno rozdělování peněz na výzkum a rozhodování o kariérním postupu. Každý článek má pak i jistou finanční hodnotu v podobě budoucích příjmů pro autory a jejich domovské instituce. Ke sdílení nových poznatků se tím přidávají i nežádoucí druhotné motivace, které mohou původně bohulibý účel vědeckého publikování přehlušit. Platí to pro vydavatele časopisů i akademiky do nich přispívající.

Od badatelských výsledků je na místě očekávat alespoň určitou míru novosti, originality a relevance pro další rozvoj oboru. Jelikož věda nezná hranic, je rovněž přirozené očekávat, že okruh autorů přispívajících do vědeckého časopisu bude rozmanitý z hlediska zemí a institucí, ze kterých pochází. Pokud naopak časopis vydává články úzké skupiny autorů, které navíc mají ve světové literatuře nicotný ohlas, je přirozené klást otázku, zda je hlavním účelem existence těchto časopisů kriticky hodnotit a šířit badatelské poznatky, nebo zda se již neprojevuji druhotné motivace. I proto je namístě sledovat, zda systém vydávání časopisů, jejich indexování a publikování v nich nezačal žít svým vlastním životem, který má k původním vědeckým ideálům daleko.

Zvláštní přístup vyžadují časopisy v oborech zabývajících se ryze místními tématy, ve kterých se tudíž přirozeně netvoří světová výzkumná komunita. Patří k nim zejména některé humanitní a umělecké vědy jako je typicky bohemistika či některé podobory antropologie, archeologie, práva či historie. Pro časopisy v takových oborech je přirozené, pokud převážnou většinu jejich autorské základny tvoří místní akademici. Nehledě na to, že v nich vědecká komunikace probíhá spíše v knihách a jiných publikačních platformách, než v časopiseckých člancích. Je tomu tak ostatně i ve vědecky nejvyspělejších zemích. Nicméně o těchto výjimkách z pravidla, že věda je mezinárodní, tato studie není. V drtivé většině přírodních a společenských věd je totiž špičková věda globální.

V této studii se zaměřujeme na časopisy indexované v databázi Scopus, které jsou vydávány v Česku a na Slovensku. Pro indexaci v této citační databázi by měl časopis plnit určité minimální požadavky na kvalitu, relevanci a citační ohlas (Scopus 2017a). Časopis tím získává punc vědeckosti, který je potom často slepě používán v hodnocení. Z českého pohledu je indexace zásadní pro získání bodů a následně institucionálního financování ve vládním hodnocení výzkumných organizací, pro který se vžilo označení kafemlejek. S výjimkou Akademie věd České republiky tento způsob hodnocení zakořenil ve většině výzkumných organizací. Poslední verze metodiky dokonce význam těchto článků významně posílila (Úřad vlády ČR 2013).³ Podobný princip hodnocení se

---

³ Od roku vydání 2012 se v rámci vládního hodnocení začaly bodovat články indexované ve Scopusu vzestupně podle relativní hodnoty citačního SJR indexu časopisu v rámci oborových skupin v rozsahu 10 – 305 bodů (do té doby to bylo paušálně pouze 12 bodů), čímž byly v tomto směru zavedeny srovnatelné podmínky jako pro články v časopisech indexovaných ve Web of Science (Úřad vlády ČR

rovněž používá pro projekty, které podporuje Grantová agentura České republiky (GAČR) či interní grantové agentury na vysokých školách, a na řadě fakult i při habilitačních a profesorských řízeních anebo doktorských obhajobách. Pokud je časopis indexován databází Scopus, jsou z hlediska hodnocení motivace pro autory v něm publikovat podstatně silnější.

Avšak není všechno zlato, co se třpytí. Některé časopisy databáze Scopus vydávané v Česku a na Slovensku si nezadají s respektovanými časopisy zahraničními, nicméně převážná většina má pouze význam provinční. A některé z nich připomínají spíše akademický samizdat, kde se ve vlastní režii často tiskne to, co se jinde publikovat nedá. Cílem této studie je tyto časopisy analyzovat nikoliv na základě citačního ohlasu, jak je v bibliometrii běžné, nýbrž podle toho, odkud pochází autoři, kteří do nich přispívají. Snažíme se najít odpovědi zejména na následující otázky: Jaké české a slovenské časopisy jsou indexovány ve Scopusu? Kdo a proč v nich publikuje výzkumné články? Jak se toto liší podle typu vydavatele a oboru výzkumu? Které časopisy mají místní význam, a které jsou naopak mezinárodní? Jaká je situace ve srovnatelných zemích? Co z toho plyne pro hodnocení výzkumu?

Navazujeme na řadu předchozích studií IDEA. Macháček a Srholec (2016) odhalili, do jaké míry se do Scopusu podařilo proniknout takzvaným „predátorským časopisům“, které zneužívají model publikování založený na autory placeném otevřeném přístupu. Problém predátorského publikování se ukázal jako řádově závažnější v rozvojových zemích, ve kterých hodnocení výzkumu není na takové úrovni jako ve vyspělých zemích, kde se klade důraz na kvalitu. Macháček a Srholec (2017) následně provedli analýzu „černých listin“ časopisů podezřelých z predátorských praktik a zjistili, že zařazení některých z nich vychází z hlediska Scopusem zachyceného citačního ohlasu a skladby autorské základny jako kontroverzní. Nicméně publikování v naprosté většině časopisů na těchto „černých listinách“ je lepší se vyhnout.

Další související studie IDEA využila údaje z konkurenční databáze Web of Science. Münich a Škoda (2016) časopisy srovnali v rámci oborů podle různých indexů citovanosti. České časopisy se bez ohledu na použitý citační index dominantně řadí mezi ty podprůměrně citované. Navíc se ukázalo, že některé české časopisy mají relativně vysoký podíl článků od domácích autorů působících v Česku. Jurajda a kol. (2016) srovnali vědecké články v Česku působících autorů publikované v časopisech indexovaných Web of Science. Pronikat do mezinárodně prestižních časopisů se podle těchto výsledků daří jen v některých oborech přírodních a technických věd, zatímco společenské vědy vychází jako slabé. Celkově lze konstatovat, že český publikační výkon v nejvýznamnějších oborových časopisech je v naprosté většině vědních oborů poměrně nízký.

2013, s. 31). Nicméně je třeba upozornit, že za články v časopisech, které jsou indexovány ve Scopusu, ale nikoliv ve Web of Science, je podle této metodiky ve fyzikálních, chemických, biologických a lékařských vědách přidělováno nula bodů. Za články v takových časopisech mohou být přiděleny body pouze ve společenských, humanitních, technických, inženýrských, zemědělských a matematických vědách a vědách o zemi (Úřad vlády ČR, 2013, str. 49).

Metodika a data

Tato studie analyzuje vědecké časopisy z netradičního hlediska. Nebereme v úvahu citační ohlas, ale z jakých zemí pochází autoři do časopisů přispívající a potažmo konkrétně na jakých institucích působí. Struktura přispívajících autorů totiž rovněž vypovídá o relevanci časopisu. Nejvýznamnější časopisy jsou zpravidla vysoce mezinárodní a autoři do nich přispívají ze širokého okruhu institucí. Naopak časopisy, do kterých se přispěvatelé rekrutují jen z velmi úzkého okruhu, publikují zásadní vědecké práce jen výjimečně. Jiní akademici do nich nejenže nepřispívají, ale pravděpodobně je ani nečtou. Snažit se posoudit vědecké časopisy na základě metrik je vždy ošemetné. I proto je vhodnější brát v úvahu relevantních indikátorů spíše více než méně.

Citační indexy nejsou tak spolehlivé, jak by se mohlo na první pohled zdát. Některé skupiny akademiků se totiž naučily jejich citovanost uměle nafukovat (Münich 2012 a Borovička 2010). Stačí, když se i jen v mlčenlivé shodě zájmů vzájemně záměrně intenzivně citují v indexovaných časopisech anebo konferenčních sbornících. K tomu je ale zapotřebí platformy, ve které se to může odehrávat. Nejsnazší je mít vědecký časopis pod vlastní kontrolou. Konečným výsledkem může být časopis s relativně vysokým citačním indexem, který však výrazně nadhodnocuje jeho skutečný vědecký význam. S jistým úsilím se takto dají uměle navyšovat nejen jednoduché impakt faktory jako CiteScore, ale do jisté míry také sofistikovanější indexy jako Scimago Journal Rank (SJR).⁴

Data

Analýza je založena na datech z vědecké databáze Scopus, která je vůči svému rivalovi Web of Science obsáhlejší (Mongeon a Paul-Hus, 2016). Databáze Scopus ve větší míře indexuje mimo jiné i místní časopisy, které jsou předmětem této studie. Seznam časopisů vycházejících v jednotlivých zemích, údaje o vydavateli a další charakteristiky jako je oborové zařazení, bibliometrické výsledky anebo období indexace v databázi Scopus byl získán z takzvaného *Scopus Source List* (Scopus, 2017b), který poskytuje kompletní informace o indexovaných časopisech. Rok založení časopisu a adresa webových stránek byly čerpány z databáze *Ulrichsweb*. Pokud v ní nebyly dostupné, byly tyto údaje doplněny ručním vyhledáním na internetu.

Data o struktuře přispívajících autorů byla pomocí počítačového skriptu stažena přímo z webového rozhraní databáze Scopus (2017c). Rozdělení přispívajících autorů podle země působení bylo kromě Česka a Slovenska za účelem širšího srovnání získáno i pro časopisy z dalších 19 podobných zemí. Pro časopisy vydávané v Česku a na Slovensku byly získány i podrobnější údaje o rozdělení autorů podle afiliací k jednotlivým institucím. Identifikační kód ISSN každého časopisu byl automaticky vyhledán přímo ve Scopusu. Statistiky byly získány za výsledky typu „Articles“

---

⁴ SJR index se od klasického impakt faktoru liší tím, že neměří pouhý počet citací, ale váží je citovaností zdroje, ze kterého pochází (Guerrero-Bote a Moya-Anegón 2012).

publikované v letech 2013-2016. Do podrobnější analýzy byly zařazeny pouze časopisy, které jsou evidovány jako „aktivní“, a které měly v tomto období indexováno více než 30 článků. Ke stažení dat došlo v průběhu října a listopadu 2017.

Stažena byla souhrnná čísla za časopisy, nikoliv individuální údaje za jednotlivé články. Scopus tato data spočítal tak, že kdykoliv se mezi autory článku objeví afilace k určité zemi či instituci, je do souhrnných dat započítána právě jednou nehledě na to, zda odtamtud pochází pouze jeden anebo více autorů. Pokud je tedy autorů více z různých zemí či institucí, je do souhrnných dat každá započítána pouze jednou bez ohledu na jejich počty.⁵ Pro práci s výsledky hledání takový přístup dává smysl, protože získaný údaj říká, kolik článků je alespoň skrze jednoho spoluautora spojeno s danou zemí či institucí. Nicméně při sčítání těchto záznamů může občas dojít k dvojitmu započítání, jak je podrobněji rozebráno níže.

Názvy vydavatelů byly vyčištěny a konsolidovány. K vyčištění bylo nutné přistoupit, protože v databázi se vyskytují různé verze názvů stejné instituce. Konsolidace spočívala v upřesnění názvu instituce, která vydávání časopisu zajišťuje. Jako vydavatel jsou totiž občas uváděny součásti institucí, dceřiné společnosti anebo spolupracující subjekty. Například časopisy vedené pod ústavy byly přidány pod hlavičku celé Akademie věd České republiky a časopisy vydávané nakladatelstvím Karolinum byly přiřazeny k Univerzitě Karlově. Pokud taková spojitost nebyla zjevná přímo z názvu, byl údaj o vydavateli upřesněn podle webové stránky časopisu. Kvůli časové náročnosti manuálního ověřování byly údaje o vydavateli zkontrolovány pouze pro časopisy vydávané v Česku a na Slovensku.

Pro výpočet poměrových ukazatelů na národní úrovni byly dále získány údaje o velikosti výzkumného sektoru. Z databáze Scopus (2017c) byl zjištěn celkový počet článků indexovaných v letech 2013-2016, ve kterých alespoň jeden z autorů pocházel z dané země. Ze statistik Eurostatu (2017) a OECD (2016) byly čerpány údaje o celkovém počtu výzkumníků (v přepočtu na plnou pracovní dobu) za poslední dostupný rok.

---

⁵ Například článek od tří autorů z Česka je započítán jako jeden záznam pocházející z Česka. Článek od dvou autorů z Česka a jednoho ze Slovenska je započítán jako jeden záznam z Česka a jeden záznam ze Slovenska. Stejně to platí i na úrovni jednotlivých institucí.

Indikátory

Tabulka 1 představuje čtyři indikátory, kterými posuzujeme strukturu autorů do časopisu přispívajících. V horizontální linii se odlišuje, z jakých dat je indikátor spočítán. Zeměpisné hledisko rozděluje autory pouze podle zemí, ve kterých působí, zatímco institucionální hledisko jde až na úroveň jejich příslušnosti k jednotlivým institucím. Vertikální linie rozlišuje, jak je indikátor spočítán. Buď je vzata v úvahu příslušnost autorů pouze ke stejnému místu, ať danému zemí anebo konkrétní instituci, kde sídlí vydavatel časopisu, anebo identifikujeme rozmanitost autorů ve formě tří nejčastějších míst, odkud autoři pochází.

Za místně orientované potom považujeme časopisy, které hojně publikují články od autorů z jednoho či několika málo míst, a tudíž v těchto indikátorech dosahují vysokého skóre. Jádrem celé studie, na kterém je založena většina závěrů, jsou údaje o autorech ze stejného místa jako vydavatel. Rozmanitost autorů v časopise publikujících slouží spíše jako doplňkový indikátor v případech, kdy tyto hlavní indikátory z různých důvodů selhávají. Časopisy, které mají vysoký podíl článků od autorů ze stejné země jako vydavatel, označujeme jako „národní“. Pro časopisy, které navíc mají vysoký podíl článků ze stejné instituce jako vydavatel, používáme konkrétně označení „akademický samizdat“.⁶

Relevantní jsou také konkrétní země, odkud přispívající autoři pochází. Jako příklad si představme dva časopisy. V jednom publikují především autoři z USA, Německa anebo Japonska. V druhém dominují autoři z Indie, Turecka či Polska. První časopis se jeví jako významnější, a to tím spíše, pokud je to podpořeno solidní hodnotou citačního indexu. Důvodem je vyšší úroveň vědy v těchto zemích. Lze předpokládat, že ve vyspělých zemích jsou požadavky na relevanci výzkumu nastaveny výše, a proto se vyplatí více důvěřovat časopisům, ve kterých publikují autoři z takového prostředí. Z důvodu jednoduchosti a transparentnosti výpočtu toto sice ve statistické analýze nezohledňujeme, ale zemí autorů se zabýváme v případě podrobnějšího rozboru vybraných časopisů.

---

⁶ Slovo *samizdat* pochází z ruštiny, kde znamená „samo-vydáváno“. Použitím tohoto termínu nechceme nikterak snižovat hrdinství autorů původních samizdatů spojených s totalitními režimy. Pojmem *samizdat* se v zájmu stručnosti odkazujeme pouze na obecný význam tohoto slova.

Tabulka 1: Použité indikátory

	Sídlo vydavatele	Rozmanitost autorů
Zeměpisné hledisko	<p>Indikátor I</p> <p>% článků v časopise od autorů ze stejné země jako vydavatel časopisu</p>	<p>Indikátor II</p> <p>% článků v časopise od autorů ze tří nejčastěji zastoupených zemí</p>
Institucionální hledisko	<p>Indikátor III</p> <p>% článků v časopise od autorů ze stejné instituce jako vydavatel časopisu</p>	<p>Indikátor IV</p> <p>% článků v časopise od autorů ze tří nejčastěji zastoupených institucí</p>

Nedostatky

Prvním nedostatkem použitých indikátorů může být nepřesné určení „sídla“ časopisu. Pro řadu časopisů je zcela zřejmé, odkud pochází, protože je vydává konkrétní výzkumná instituce. Avšak pro mnohé z časopisů, které patří pod velká mezinárodní vydavatelství, je to daleko složitější. Podle sídla vydavatele může časopis příslušet k zemi jedné, ale provoz časopisu může být v praxi zajišťován v zemi jiné. Nejsložitější je situace špičkových mezinárodních časopisů, ve kterých strategická rozhodnutí dělá kolektiv redaktorů z celého světa, takže o konkrétní zemi původu můžeme hovořit jen velice těžko. Nicméně tato studie se zaměřuje na místně orientované časopisy, kde je rozsah výše uvedených nepřesností nízký.

Jak již bylo zmíněno, používáme předpřipravená souhrnná data za časopis jako celek. S tím je spojen problém několikanásobného započtení při spoluautorství článků napříč zeměmi či institucemi. Pokud spolupráce autorů probíhá v rámci jedné země či instituce, je článek počítán pouze jednou. Pokud ale na článku spolupracovali autoři z různých zemí či institucí, je daný článek započítán zvlášť pro každou z nich. Z toho plyne problém u indikátorů rozmanitosti autorů, protože při sčítání počtu článků z nejčastějších zemí a institucí budou opakovaně započítány společné články od autorů právě z těchto míst. Součet takových záznamů potom může ve výjimečných případech přesáhnout i celkový počet vydaných článků. Pokud bychom pracovali přímo s údaji za jednotlivé články, mohli bychom výsledky o tato překrytí očistit, ale to by vyžadovalo zpracování řádově většího objemu dat.

Indikátory založené na institucionálním hledisku trpí problémem nejednoznačnosti původních dat. Stejně institucionální afiliace autorů jsou totiž často uváděny pod různými názvy, někdy anglicky a jindy v místním jazyce, a dokonce obsahují překlepy. Nicméně každá odlišnost znamená, že článek je přiřazen k jinému záznamu. Názvy vydavatelů jsme sice, jak je uvedeno výše, dokázali vyčistit, ale provést totéž u afiliací autorů se ukázalo jako neúměrně časově náročné. Spoléháme se tudíž

na původní podkladová data s vědomím, že stejná instituce může být vedena pod různými názvy. V důsledku toho může být námi uváděný podíl „samizdatových“ článků od autorů ze stejné instituce jako vydavatel podhodnocen. U většiny afilací databáze Scopus obsahuje jeden dominantní název a k tomu menší množství dalších variant, takže pro řadu časopisů nebude zkreslení velké. Přesto v jednotlivých případech nelze vyloučit, že uváděné údaje mohou časopis ukazovat jako méně samizdatový, než ve skutečnosti je.⁷

V případě indikátorů postavených na zeměpisném hledisku bylo také potřeba se vypořádat s tím, že databáze Scopus u některých časopisů uvádí zemi působení autorů jako „*undefined*“. Byť se jedná o výjimečné případy (celkově je takto označeno pouze 1,4 % článků zařazených do analýzy), tento problém bylo potřeba řešit v případě rozhodnutí o zařazení či nezařazení časopisu do naší analýzy. Zařadili jsme pouze ty časopisy, které vykazaly alespoň 30 článků od autorů, jejichž země působení byla známá. Při výpočtu podílu článků od autorů z konkrétních zemí byl ale celkový počet článků ve jmenovateli zachován. Podíl článků s autorem ze stejné země jako vydavatel časopisu tak rovněž vypovídá spíše o dolní hranici. Skutečný podíl může být v případě časopisů s „*undefined*“ záznamy vyšší. Nicméně toto se týká jenom zanedbatelného počtu článků.

---

⁷ Tyto nepřesnosti v datech mohou zkreslovat i indikátor rozmanitosti institucionálních afilací. V případě spoluautorství více autorů ze stejné instituce se totiž u některého z nich může objevit jiná verze jejího názvu. Například článek od dvou autorů z Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy může být evidován jako článek z instituce „*Charles University*“ u prvního a zároveň z instituce „*Faculty of Social Sciences of Charles University*“ u druhého. Při sčítání těchto záznamů je takový článek započten dvakrát, i když by měl být pouze jednou. Různé názvy institucí v rámci stejných článků jsou však poměrně vzácné.

Základní přehled

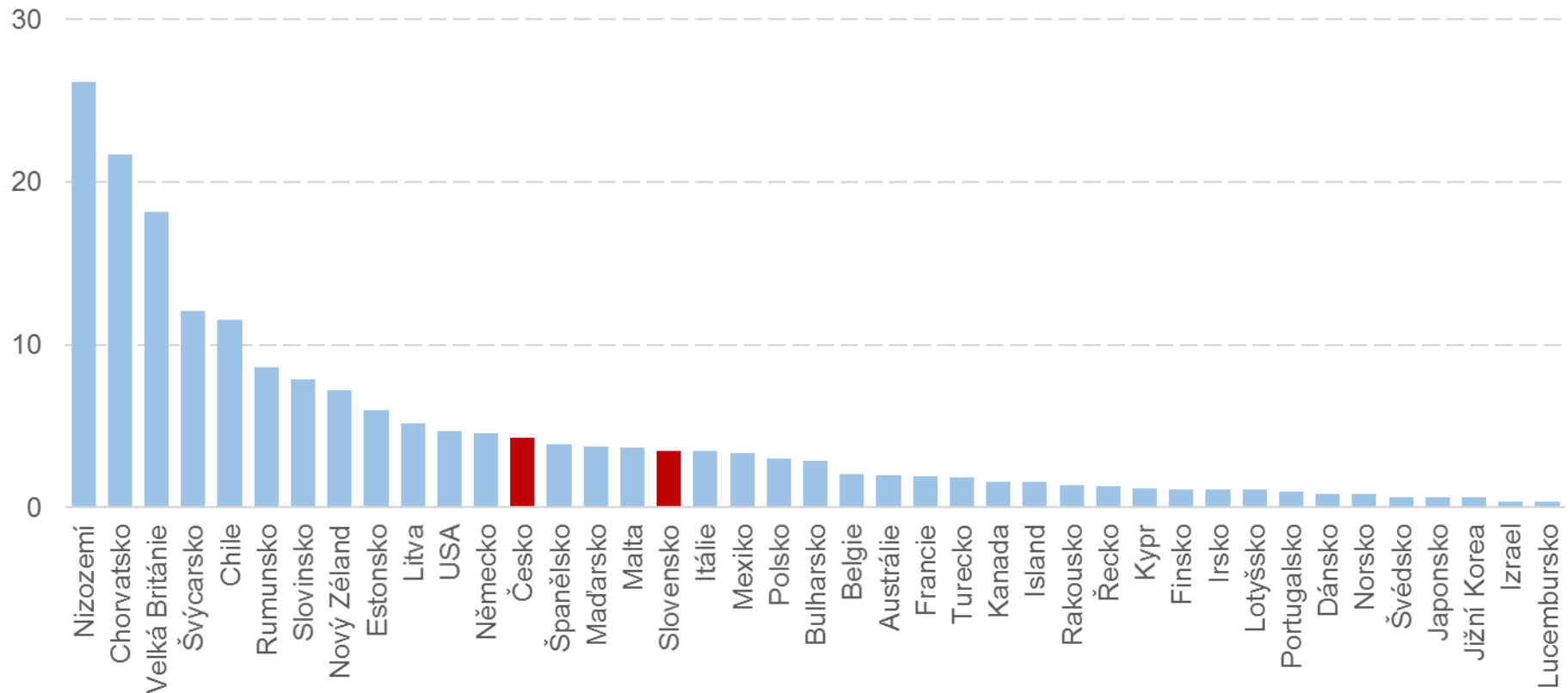
Citační databáze Scopus je vlastněná vydavatelským domem Elsevier. Založena byla v roce 2004. Od té doby v ní bylo celkem indexováno přes 36 000 titulů, z nichž je však pouze necelých 23 000 stále aktivních (Scopus 2017b). Neaktivní tituly jsou ve velké většině předchůdci v současnosti aktivních titulů. Kromě akademických časopisů se v této databázi nachází i jiné druhy periodik jako obchodní časopisy či knižní série. Nicméně drtivou většinu - zhruba 96 % - z aktivních titulů tvoří časopisy (Scopus 2017d). Pro zjednodušení budeme nadále označovat všechny indexované tituly jako „časopisy“ s vědomím, že se ve výjimečných případech může jednat i o jiné druhy periodik. Pokud není uvedeno jinak, jsou do další analýzy zařazeny pouze aktivní časopisy.

Nezanedbatelná část časopisů se koncentruje v několika málo zemích. Téměř 6 000 je vydáváno v USA a dalších zhruba 5 200 ve Velké Británii. Více než 2 000 je soustředěno v Nizozemí a 1 600 v Německu. Celých 65 % z celkového počtu časopisů pochází z těchto 4 zemí. Důvodem není jen to, že v nich probíhá hodně výzkumu. Zásadní je rovněž umístění sídel velkých vydavatelství. Například v Nizozemí sídlí Elsevier, který vydává 2 348 časopisů, z nichž polovina uvádí původ právě v této zemi. Jediné vydavatelství tak zahrnuje téměř 60 % ze všech časopisů přiřazených k Nizozemí.

Obrázek 1 ukazuje počet časopisů indexovaných ve Scopusu v poměru k počtu výzkumníků v zemích EU a OECD. Na prvních příčkách jsou nejen Nizozemí, Velká Británie anebo Švýcarsko, u kterých se to dá očekávat, ale rovněž řada méně vyspělých zemí. Chorvatsko najdeme na místě druhém, Chile pátém a v první desítce se nachází Rumunsko, Slovinsko, Estonsko a Litva. Nejedná se tedy pouze o země, ve kterých se soustředí špičková věda. Nicméně se v nich z nějakého důvodu rozmohlo vydávání časopisů. Na druhou stranu existuje řada zemí s velmi kvalitním výzkumným sektorem, jako jsou například Izrael, Japonsko a skandinávské země, ve kterých se časopisy vydávají pomálu.

Česko a Slovensko se spolu s Maďarskem a Polskem nachází v horní polovině tohoto pořadí, ale v celosvětovém srovnání nijak zvlášť nevybočují. V Česku je vydáváno 164 a na Slovensku vychází 50 časopisů, což v poměru na jednoho výzkumníka znamená, že je na tom Česko podobně jako sousední Německo a Slovensko vykazuje hodnoty velmi blízké Itálii. Nicméně při interpretaci celkových údajů je na místě obezřetnost, protože časopisy se mezi sebou velmi liší ve kvalitě, čtenářské i autorské základně a potažmo i v příspěvku k rozvoji vědy. Bez hlubšího pohledu na strukturu těchto časopisů není radno činit předčasné závěry.

**Obrázek 1: Časopisy vydávané v zemích EU a OECD
(počet časopisů na 1 000 výzkumníků)**

Pozn.: Pouze časopisy aktivní v roce 2016. Pro počet výzkumníků je použita poslední dostupná hodnota v přepočtu na plnou pracovní dobu (FTE).

Zdroj: Scopus (stav k dubnu 2017), Eurostat, OECD, vlastní zpracování.

Srovnání vybraných zemí

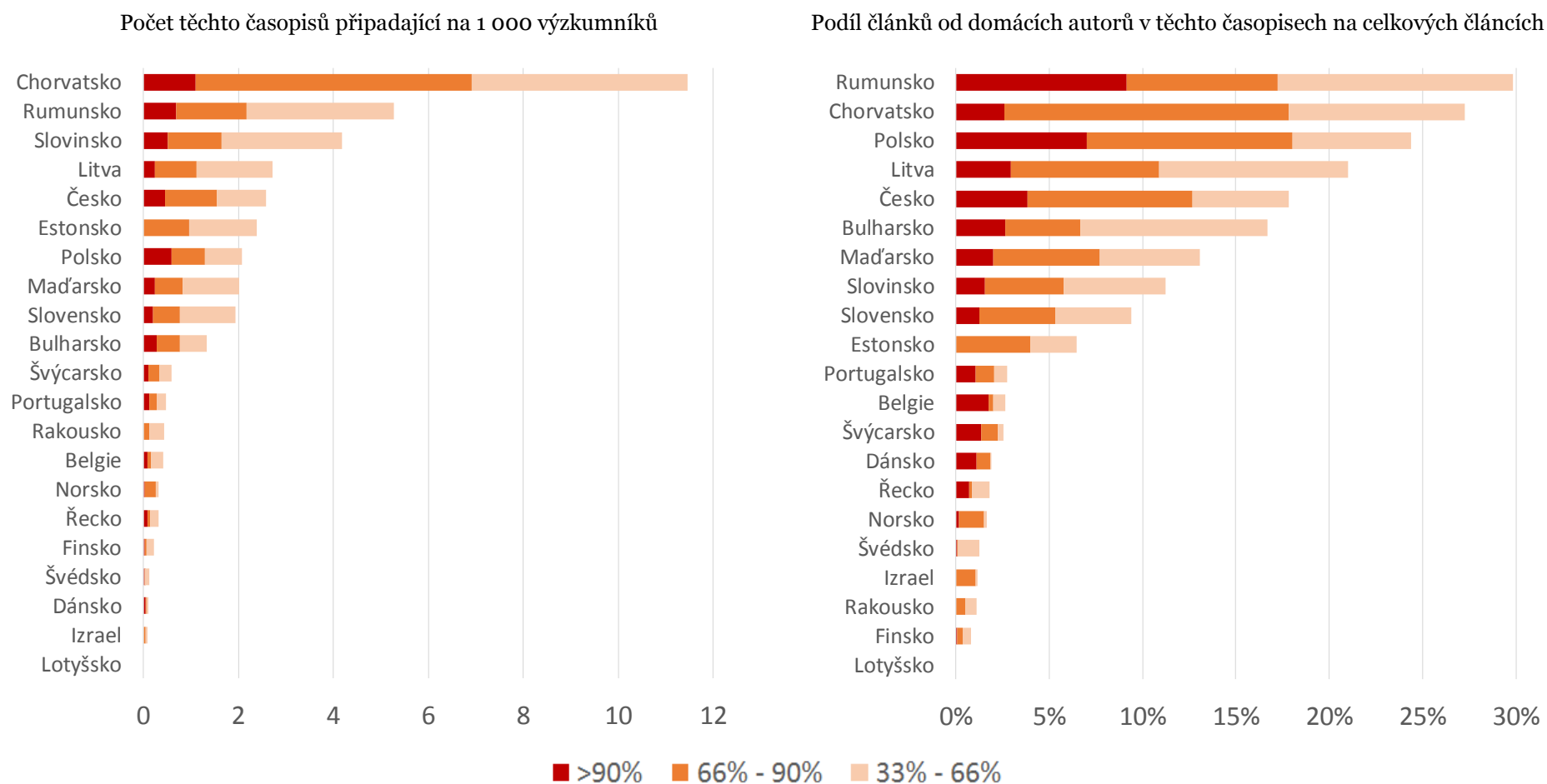
Podrobnější analýza je provedena pro skupinu vybraných zemí EU a OECD, které jsou z hlediska velikosti, polohy a historie nejvíce podobné Česku a Slovensku. Do srovnání je zařazeno všech jedenáct nových členských zemí EU z bývalého východního bloku. Za účelem získání širší perspektivy je zahrnuto i deset menších až středně velkých zemí z relativně blízkého okolí, z nichž většina má poměrně vyspělý výzkumný sektor. Pro velké a ekonomicky nejvyspělejší země s velkým počtem vydávaných časopisů tyto údaje nebyly zpracovány z důvodu příliš velké časové náročnosti. Naopak srovnání s velmi malými zeměmi by mohlo být zavádějící.

Obrázek 2 ukazuje časopisy s vysokým podílem autorů ze stejné země jako vydavatel. Na jaké hodnotě určit hranici mezi „národním“ a „mezinárodním“ časopisem je do jisté míry arbitrární. Liší se to rovněž podle oborů. Špičkový přírodovědec může tuto hranici hledat již někde u 10 %, zatímco průměrný český ekonom až někde u 50 %. V další analýze pracujeme s tím, že časopis lze považovat za národní, pokud více než 33 % článků v něm pochází od domácích autorů. V levém grafu je uveden počet národních časopisů v poměru k počtu výzkumníků, zatímco pravý graf ukazuje počet článků od domácích autorů v těchto časopisech v poměru k celkovým indexovaným článkům z dané země. Levý graf tudíž odhaluje sklon zemí národní časopisy vydávat, zatímco pravý graf odkrývá sklon domácích akademiků v těchto časopisech publikovat.

V obou grafech je na první pohled patrný rozdíl mezi zeměmi z bývalého východního bloku a ostatními. Východní země se seřadily v horní polovině s nejvyšším výskytem národních časopisů, zatímco vyspělé země se nachází v dolní polovině s nízkými hodnotami. Jedinou výjimkou je Lotyšsko na úplném konci, kde se jako v jediné zemi neobjevil žádný národní časopis, což však částečně odráží skutečnost, že tam celkově sídlí pouze dva časopisy, takže jsme nuceni pracovat s velmi malými počty. Za pozornost stojí velký rozdíl mezi oběma skupinami zemí. Bulharsko, které je na levém grafu poslední ve skupině východních zemí, má oproti Švýcarsku, které je umístěno hned za ním, zhruba dvakrát vyšší hodnotu. Podobně vychází srovnání mezi Estonskem a Portugalskem v pravém grafu.

Obrázek 2: Časopisy s vysokým podílem článků (> 33 %) od autorů ze stejné země jako vydavatel časopisu ve vybraných zemích EU a OECD v letech 2013-2016

Pozn.: Pouze aktivní časopisy s alespoň 30 záznamy v letech 2013-2016. Pro počet výzkumníků je použita poslední dostupná hodnota v přepočtu na plnou pracovní dobu (FTE).

Zdroj: Scopus (stav k dubnu a říjnu 2017), Eurostat, OECD, vlastní zpracování.

V Česku vychází 17, 42 a 39 časopisů s více než 90%, 66% až 90% a 33% až 66% podílem článků od domácích autorů, tedy celkově 98 časopisů, zatímco v Rakousku a Švýcarsku je jich okolo 20 a v Dánsku, Finsku anebo Švédsku méně než 10. Česko je v obou pořadích na pátém místě. Rozdíly oproti vyspělým zemím jsou více než čtyřnásobné. Slovensko se v obou indikátorech umístilo o několik příček lépe, ale rozdíl oproti vyspělým zemím zůstává propastný. Po slovenských časopisech může být menší poptávka, protože tamní autoři publikují v těch českých. Na Slovensku je navíc méně časopisů s vysokým podílem domácích autorů, protože v nich hojně publikují naopak čeští autoři. Platí to i obráceně, takže počet místních časopisů bude v obou zemích v tomto indikátoru podhodnocen.

Pravý graf podává představu o rozsahu domácího publikování. V Česku se okolo 18 % všech článků indexovaných ve Scopusu soustřeďuje v časopisech s více než 33% podílem článků s domácími autory. Zhruba každý pátý článek tudíž vychází v časopise, jehož autorská a s velkou pravděpodobností i čtenářská základna je ve velké míře omezena hranicemi domácí země. A to ještě nebereme v úvahu publikace českých autorů v podobných chorvatských, polských, slovenských či nechvalně známých litevských časopisech. Česko se v tomto nejvíce podobá právě Litvě anebo Bulharsku a výrazně zaostává i za jihoevropskými zeměmi jako Portugalsko a Řecko, které již dávno předstihlo v řadě jiných ohledů, včetně například poměru výdajů na výzkum a vývoj k hrubému domácímu produktu (ČSÚ 2016).

Národní indexované časopisy jsou samozřejmě vydávány i v nejvyspělejších zemích, ale tam jde spíše o vzácné oborové kuriozity a historické anachronismy než běžný a ve výzkumné komunitě oceňovaný způsob komunikace výsledků, na němž by vědci ve větším měřítku stavěli akademickou kariéru. Některé vychází i v místních jazycích, jako do praxe orientované časopisy s velkým počtem článků v lékařských vědách v Belgii, Dánsku anebo Švýcarsku. V některých vyspělých zemích potom najdeme jednotky procent článků soustředěných v časopisech s vysokým podílem článků od domácích autorů. Nic to však nemění na tom, že národní časopisy hrají v zemích s vyspělejšími výzkumnými systémy druhořadou roli.

Dosud prezentovaná zjištění zůstávají zachována i při změnách šíře intervalů a s ohledem na stanovení 33% hranice pro určení národních časopisů. Změna těchto parametrů sice mění pořadí jednotlivých zemí, ale celkový obrázek by se příliš nezměnil. Ať už se dělicí čára odlišující národní časopisy narýsuje na 10 %, 33 % anebo 66 % podílu článků s autory ze stejné země jako vydavatel, Česko, Slovensko a ostatní země bývalého východního bloku vychází v širším mezinárodním srovnání podobně výjimečně. V zemích bývalého východního bloku tohoto způsobu publikování prostě probíhá podstatně více, než je běžné ve vyspělém světě.

Časopisy s méně než 33 % a potažmo méně než 10 % článků od domácích autorů jsme v těchto grafech pro přehlednost nezobrazili. Jednak nejsou hlavním předmětem této studie, ale hlavně údaje za mezinárodně orientované časopisy nejvíce trpí problémy s přiřazením země původu, které byly popsány v předchozí kapitole. Za zmínku nicméně stojí Švýcarsko, kde je celkově vydáváno několik stovek časopisů, přičemž v drtivé většině z nich je velmi nízký podíl článků od domácích autorů. Naopak v Česku byly časopisy s méně než 10% podílem článků od domácích autorů nalezeny pouze čtyři a na Slovensku jediný. Přitom se jedná o relativně malé národní výzkumné systémy,

jejichž příspěvek k celosvětovému publikačnímu výkonu se pohybuje v řádu desetin procenta, konkrétně 0,7 % a 0,2 % v letech 2013-2016 (Scimago 2017). Pokud by časopisy z takových zemí chtěly být považovány za skutečně mezinárodní, tak i podíl domácích autorů v řádu jednotek procent by byl nadproporcionální.

Obrázek 3 nabízí alternativní pohled na základě vysokého podílu tří autorsky nejčastěji zastoupených zemí.⁸ Nemusí mezi nimi být stejná země, ze které pochází vydavatel, ale často tomu tak je. Cílem je podchytit sousedské vazby, jako je publikování českých autorů ve slovenských časopisech a naopak. Podobné souvislosti se dají očekávat také v Pobaltí, bývalé Jugoslávii anebo dále na Balkáně. Některé časopisy mohou být využívány pro uplatnění výzkumu i z několika málo poměrně vzdálených zemí. Důležité je toto zohlednit u menších zemí, ve kterých je počet domácích autorů malý. Jedná se o „regionální“ časopisy, jejichž pole působnosti je značně omezeno, i když zejména v případě časopisů z vyspělých zemí může být interpretace tohoto podílu trochu složitější, jak je vysvětleno níže.

Ostatní náležitosti, včetně šířky intervalů, zůstávají stejné. Nicméně srovnávané země jsou seřazeny sestupně pouze podle významu časopisů ve dvou nejvyšších kategoriích. Zajímají nás pouze časopisy, ve kterých ze tří nejčastějších zemí mají autoři alespoň dvě třetiny článků. Časopisů s tímto podílem v rozmezí 10 % až 33 % je totiž poskrovnu i v těch nejvyspělejších zemích a časopisy s tímto podílem méně než 10 % nejsou žádné. Narážíme totiž na skutečnost, že z několika velkých zemí pochází značná část celkových publikací ve světě. Například podíl USA a Číny se přibližuje 20 % a Velká Británie i Německo mají okolo 8 %, takže dohromady jen na autoři z těchto čtyř zemí připadá více než polovina. K tomu, aby časopis dosáhl v tomto indikátoru poměrně vysokých hodnot, tudíž stačí, aby v něm publikovali autoři z velkých zemí proporcionalně k jejich celosvětovému významu.

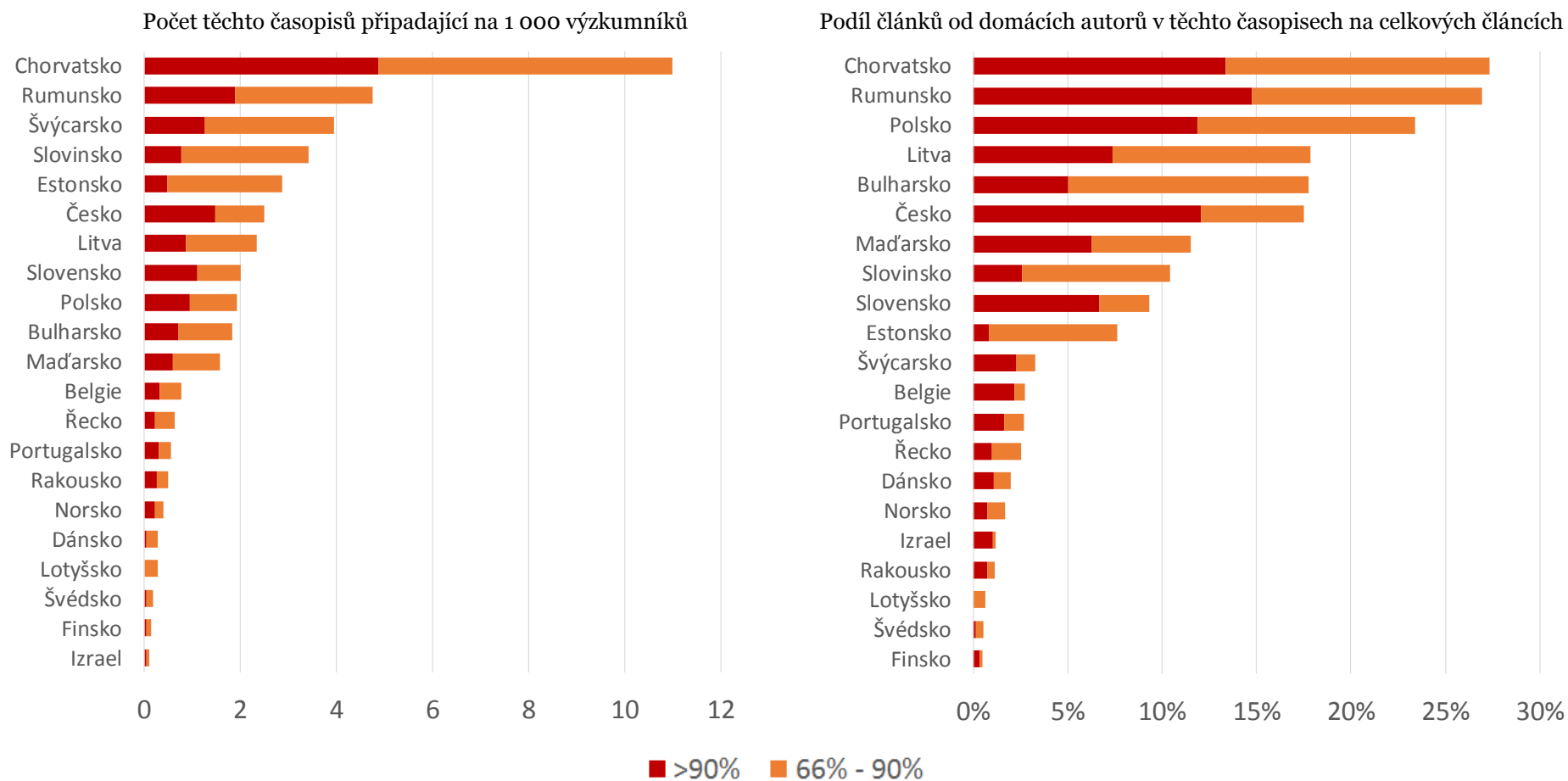
Celkový obrázek se příliš nezměnil. Podle očekávání ve všech zemích došlo k nárůstu jak počtu časopisů, tak článků v nich, ale pořadí až na výjimky zůstalo podobné. Nadále je patrný rozdíl mezi zeměmi bývalého východního bloku a vyspělými západními zeměmi. Jako jediné tento blok prolomilo Švýcarsko, které se v poměru na počet výzkumníků posunulo až na třetí místo. Nicméně podrobnější rozbor dat odhalil, že příčinou je právě vysoký podíl autorů z velkých zemí. Důvody vysoké koncentrace článků od autorů z několika mála zemí jsou tedy jiné než ve východních zemích. Tam za tím vězí především vysoký podíl článků od autorů domácích a ze sousedních zemí, které však co do publikačního výkonu ve světovém měřítku nevyňikají.⁹

---

⁸ Jak je podrobněji vysvětleno v metodické části, při sčítání podílů článků s autory z různých zemí jsou opakovaně započítány články, které vydali společně autoři z nejčastějších zemí.

⁹ Nelze vyloučit, že i ve východních zemích mohou být časopisy s podobným profilem autorů, jaký je typický ve Švýcarsku, tj. velký podíl USA, Číny anebo Německa, v důsledku čehož spadnou do kategorie s více než 66 % podílem článků od autorů ze tří nejčastějších zemí. Pár takových případů se vyskytlo i v Česku, ale na celkovém obrázku to nic nemění. Několik těchto výjimek je více rozebráno níže.

Obrázek 3: Časopisy s vysokým podílem článků (> 66 %) od autorů ze tří autorsky nejčastěji zastoupených zemí ve vybraných zemích EU a OECD v letech 2013-2016

Pozn.: Pouze aktivní časopisy s alespoň 30 záznamy v letech 2013-2016. Pro počet výzkumníků je použita poslední dostupná hodnota v přepočtu na plnou pracovní dobu (FTE). Při sčítání podílů článků s autory z různých zemí jsou opakovaně započítány články, které vydali společně autoři z nejčastějších zemí.

Zdroj: Scopus (stav k dubnu a říjnu 2017), Eurostat, OECD, vlastní zpracování.

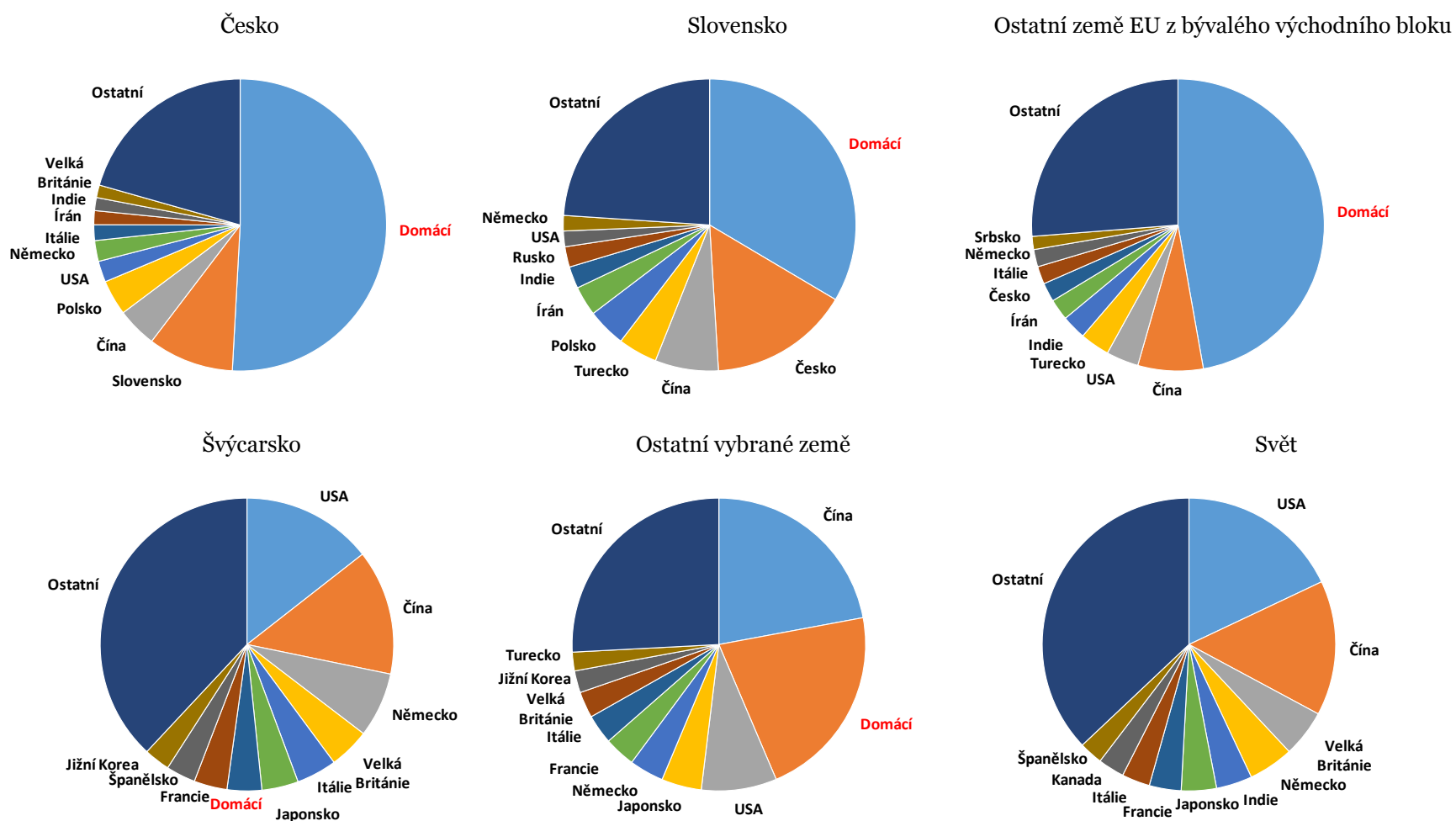
Česko a Slovensko zaznamenaly jedny z nejvyšších nárůstů v intervalu s více než 90% podílem článků od autorů ze tří nejčastějších zemí ve srovnání s výsledky pouze podle domácích autorů. Je to dáno zejména započtení vzájemných publikací, protože řada tanních časopisů vydává články autorů z bývalého Československa. Až okolo 12 % celkového českého publikačního výkonu spadá do časopisů v této kategorii. Jedná se o v Česku vydávané časopisy, ve kterých publikují téměř výhradně autoři ze zemí bývalého Československa. Česko je v tomto ohledu těsně za Chorvatskem a Rumunskem a překonává i řadu jiných zemí bývalého východního bloku.

Obrázek 4 výše uvedené dokládá na podílech deseti nejčastěji autorsky zastoupených zemí. Zbývající země jsou sečteny do kategorie ostatní. Autoři ze stejné země jako vydavatel jsou vyznačeni jako domácí. Na horních třech grafech jsou údaje za časopisy vydávané v Česku, Slovensku a souhrnně v ostatních devíti členských zemí EU z bývalého východního bloku. Na dolních grafech je uvedeno Švýcarsko a souhrnně ostatních devět vybraných vesměs vyspělých zemí. Pro srovnání je uvedena i struktura celosvětového publikačního výkonu bez ohledu na místo vydávání časopisu (Scimago 2017). Švýcarsko je záměrně uvedeno zvlášť, protože je v něm vydáván velký počet časopisů, které se navíc z hlediska podílu domácích autorů zřetelně liší od ostatních vybraných zemí.

Rozdíl mezi horní a dolní řadou grafů je výmluvný. Zhruba tři pětiny autorů přispívajících do českých časopisů, působí v zemích bývalého Československa. Pro slovenské časopisy to vychází o něco méně, ale stále se zhruba z poloviny jedná o domácí a české autory. Podobný obrázek je typický i pro ostatní země EU z bývalého východního bloku. Podíl domácích autorů v časopisech vydávaných ve všech těchto zemích, včetně Česka a Slovenska, dosahuje 42 %. K tomu můžeme připočítat i podíl „recipročních“ autorů z ostatních východních zemí EU, který dohromady činí 11 %, případně i ze zemí dále na východ, jako jsou Bělorusko, Rusko, Srbsko a Ukrajina, ze kterých pochází další 4 %. Překvapivě často se v těchto časopisech vyskytují i autoři z Indie, Iránu a Turecka, jejichž podíl je celkově 8 %. Ve východoevropských časopisech tudíž dominují autoři z východu a rozvojových zemí.

Naopak v časopisech vydávaných ve srovnávací skupině vyspělých zemí podstatně častěji publikují autoři z jiných vyspělých zemí. Švýcarsko se vymyká v tom, že tam sídlí významné mezinárodní vydavatelské domy. Není proto divu, že struktura zemí původu autorů ve švýcarských časopisech rámcově odpovídá rozložení publikací ve světě jako celku. Nejčastější jsou autoři z USA, Číny, Německa a Velké Británie. Domácí švýcarští autoři jsou s podílem několika procent až na sedmém místě. Ostatních devět vyspělých zemí, které jsme zařadili do srovnání, se jako celek nachází mezi Českem a Švýcarskem. Domácí autoři jsou sice i v tanních časopisech relativně hodně zastoupeni, avšak povětšinou výrazně méně než v zemích bývalého východního bloku. Jen ve dvou z nich, Norsku a Portugalsku, připadá na domácí autory více než třetinový podíl.

Obrázek 4: Struktura článků v časopisech vydávaných v jednotlivých zemích podle země původu autorů do nich přispívajících v letech 2013-2016

Pozn.: Pouze aktivní časopisy s alespoň 30 záznamy v letech 2013-2016. Ostatní vybrané země zahrnují Belgii, Dánsko, Finsko, Izrael, Norsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko a Švédsko. Pro vybrané země jsou použity pouze údaje za výsledku typu „Articles“. Pro svět jsou použity údaje za celkové „Citable documents“.

Zdroj: Scopus (stav k dubnu a říjnu 2017), Scimago (2017), vlastní zpracování.

Samostatnou poznámku zasluhuje nástup autorů z Číny, kteří se v počtu článků ve Scopusem indexovaných časopisech již delší dobu drží na druhém místě na světě a v posledních letech se dotahují i na vedoucí USA. Čínští výzkumníci již sice patří v řadě oborů ke světové špičce, ale v záplavě kvantity přetrvávají velké rozdíly v kvalitě. Jejich velký podíl mezi přispěvateli tak může značit odlišné věci. Nemělo by tudíž překvapit, že do časopisů, které vycházejí v zemích EU z bývalého východního bloku, přispívá více autorů z Číny než z USA, případně z podstatně bližšího Německa. S výjimkou Estonska, Slovinska a Lotyšska jsou autoři z Číny dokonce již druhí anebo třetí nejčastěji zastoupení.¹⁰

Celkově z této analýzy vychází, že vydávání národních respektive regionálních indexovaných časopisů není pouze český anebo slovenský, ale východoevropský fenomén. V nových členských zemích EU z bývalého východního bloku se vytvořil lokální publikační ekosystém, do kterého přispívají převážně autoři domácí, z těchto zemí a popřípadě dále z východu. Rozhodně to nelze přičítat jen oblasti humanitních a uměleckých věd, ve kterých jsou časopisy přirozeně místní i ve vyspělých zemích. Časopisy vydávané v Česku, na Slovensku a v ostatních východních zemích na jedné straně a ve vyspělých zemích jako jsou Švýcarsko na straně druhé, prostě reprezentují dva rozdílné světy. Česko v tomto směru zcela zapadá do východního modelu. Zůstává otázka, proč je místních časopisů v Česku řádově mnohem více než v Rakousku, Belgii, Izraeli, Portugalsku anebo Švédsku?

---

¹⁰ Překvapivé je zjištění, že ještě více převažují autoři z Číny nad USA v časopisech z ostatních vybraných zemí. V tomto hraje zásadní roli velmi velké množství článků z Číny v několika časopisech vydávaných v Řecku. Konkrétně se jedná o pět časopisů v oboru lékařských věd (*Experimental and Therapeutic Medicine*, *International Journal of Molecular Medicine*, *Molecular Medicine Reports*, *Oncology Letters* a *Oncology Reports*) od řeckého vydavatele *Spandidos Publications*. Bez této anomálie by byl v těchto zemích podíl autorů z Číny a USA zhruba vyrovnaný.

České a slovenské časopisy

Celkově je v citační databázi Scopus indexováno z Česka a Slovenska 214 aktivních časopisů. Do podrobné analýzy bylo zařazeno pouze 173 časopisů, které mají v letech 2013–2016 indexováno alespoň 30 článků. Z těchto časopisů je 128 vydáváno v Česku a 45 na Slovensku. Nejprve rozebereme jejich základní rozdělení podle typu vydavatele a podle oborových skupin. Potom se podíváme na jejich podrobnější rozdělení nejen podle podílu článků od autorů z Česka a ze Slovenska, ale i podle zastoupení autorů ze stejné instituce, která časopis vydává, a podle podílu článků od autorů z několika málo institucí.

Tabulka 2 ukazuje rozdělení počtu časopisů a článků v nich publikovaných podle typu vydavatele na (i) Akademie věd, (ii) Vysoké školy, (iii) Státní instituce, (iv) Vědecké společnosti a (v) Soukromé subjekty. Akademie věd je v obou zemích pouze jedna. Vysoké školy jsou instituce s akreditací pro poskytování terciárního vzdělávání, včetně soukromých. Státní instituce jsou různé složky státní správy, státní organizace či části veřejné výzkumné infrastruktury jako resortní výzkumné ústavy, muzea anebo úřady. Vědecké společnosti jsou odborná zájmová sdružení, spolky a asociace fyzických osob, které fungují nezávisle na jiných institucích. Soukromé subjekty jsou všichni ostatní vydavatelé působící mimo veřejný sektor jako soukromé výzkumné ústavy anebo soukromá nakladatelství.

Pod hlavičkou jednotlivých ústavů Akademie věd České republiky vychází dohromady zhruba pětina všech českých časopisů. Vysoké školy přispívají další téměř třetinou, a to zejména Masarykova univerzita s 8, Univerzita Karlova se 6 a Univerzita Palackého v Olomouci se 3 časopisy. Na vědecké společnosti připadá necelá čtvrtina, přičemž v této kategorii je zcela dominantní Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně s 23 časopisy. Největším vydavatelem mezi státními institucemi je Česká akademie zemědělských věd s 9 časopisy a mezi soukromými subjekty firma Solen s 5 časopisy.¹¹ Žádná další česká instituce nevydává více než dva časopisy. Na Slovensku jsou dominantní ústavy Slovenské akademie věd, které samotné vydávají více než polovinu tamních časopisů. Pouze další dvě instituce vydávají více než jeden časopis, a to 4 tituly Univerzita Komenského a 3 tituly Technická univerzita v Košicích. Počet článků v obou zemích rámcově odpovídá počtu časopisů.

---

¹¹ Česká akademie zemědělských věd je zařazena mezi státní instituce, protože se jedná o příspěvkovou organizaci Ministerstva zemědělství České republiky, které vydávání jejích časopisů také z části financuje, i když je z hlediska praktického fungování na pomezí vědecké společnosti.

Tabulka 2: Počet časopisů vydávaných v Česku a na Slovensku podle typu vydavatele

Země	Typ vydavatele	Počet časopisů	Počet článků
Česko	Akademie věd	27	3 907
	Vysoké školy	37	6 434
	Státní instituce	19	3 376
	Vědecké společnosti	31	4 853
	Soukromé subjekty	14	1 930
Slovensko	Akademie věd	23	3 038
	Vysoké školy	12	2 307
	Státní instituce	3	578
	Vědecké společnosti	1	75
	Soukromé subjekty	6	1 050

Zdroj: Scopus (stav k dubnu a říjnu 2017), vlastní zpracování.

Tabulka 3 ukazuje rozdělení časopisů do čtyř široce vymezených oborů výzkumu, dle nichž klasifikuje časopisy Scopus (2017b). Jde o (i) Vědy o neživé přírodě (*Physical Sciences*), kam spadají mimo jiné i chemické a technické vědy, (ii) Vědy o živé přírodě (*Life Sciences*), kam patří i neurovědy, farmakologie anebo toxikologie, (iii) Lékařské vědy (*Health Sciences*) včetně zvěrolékařství a (iv) Společenské a humanitní vědy (*Social Sciences*). Pokud je časopis přiřazen do více oborových skupin, je započítán do každé z nich v plném rozsahu. Proto součet počtu časopisů a článků v dělení podle oborových skupin vychází vyšší než v dělení podle vydavatelů.

V Česku vydávané časopisy jsou rozloženy napříč obory celkem rovnoměrně. Překvapivý je poměrně velký počet časopisů v oblasti společenských a humanitních věd, ve kterém hrají větší roli publikace knižní, a ve kterém (v přepočtu na plnou pracovní dobu) působí podstatně menší počet výzkumníků než v přírodních a technických vědách (ČSÚ 2016). Početně mírně vybočují směrem nahoru časopisy zaměřené na lékařské vědy, což souvisí zejména s bohatou vydavatelskou činností České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně, která vydává téměř polovinu z nich. Na Slovensku spadá do oboru lékařských věd naopak nejmenší počet časopisů, což může být dáno právě s tím, že slovenští výzkumníci v tomto oboru mají rozsáhlé možnosti publikovat v českých lékařských časopisech.

Tabulka 3: Počet časopisů vydávaných v Česku a na Slovensku podle oborové skupiny

Země	Oborová skupina	Počet časopisů	Počet článků
Česko	Vědy o neživé přírodě	32	5 765
	Vědy o živé přírodě	36	7 129
	Lékařské vědy	44	7 425
	Společenská a humanitní vědy	38	3 461
Slovensko	Vědy o neživé přírodě	19	3 273
	Vědy o živé přírodě	14	2 240
	Lékařské vědy	8	1 628
	Společenské a humanitní vědy	15	1 343

Zdroj: Scopus (stav k dubnu a říjnu 2017), vlastní zpracování.

Podle země autorů

Obrázek 5 ukazuje rozdělení podle podílu článků od autorů z nástupnických zemí bývalého Československa.¹² Česká věda je historicky propojena se slovenskou, a proto autory z obou zemí posuzujeme dohromady. Držíme se stejných intervalů jako v předchozí kapitole (s méně než 10%, 10% až 33%, 33% až 66%, 66% až 90% a více než 90% podílem). Na rozdíl od předchozích částí však uvádíme výsledky pro všechny intervaly. Časopisy jsou rozděleny podle země vydavatele na Česko a Slovensko a dále podle typu vydávající instituce a podle oborové skupiny. Na horizontální ose je prostý počet časopisů, nikoliv v poměru k velikosti dané počtem výzkumníků anebo celkovým počtem článků, protože u některých podskupin, jako vědecké společnosti a soukromé subjekty, není k čemu smysluplně poměřovat.

Do kategorie *místních* časopisů, tedy těch s více než 33 % článků od autorů ze zemí bývalého Československa, které jsou vyznačeny ve třech odstínech oranžové, spadají čtyři pětiny časopisů v obou zemích. Je jich nadpoloviční většina ve všech podskupinách. Nejedná se tedy o fenomén specifický jen pro některé typy vydavatelů anebo oborové skupiny. Charakterizuje to výzkumný systém jako celek. Když už někdo v Česku či na Slovensku vydává časopis, tak v něm s vysokou pravděpodobností publikují ve velké míře autoři z těchto dvou zemí. Pouze každý pátý časopis vydávaný v těchto zemích má méně než třetinu článků od místních přispěvatelů.

Extrémně místně zaměřených časopisů s více než 90 % článků od autorů ze zemí bývalého Československa vydávají nejvíce české vědecké společnosti, soukromé subjekty a vysoké školy. Jedná se většinou o lékařské časopisy v místních jazycích orientované na domácí autorskou i čtenářskou základnu, které vychází buď

¹² Jak je podrobněji vysvětleno v metodické části, při sčítání podílů článků od autorů z Česka a Slovenska jsou opakovaně započítány články, které vydali společně autoři z obou zemí.

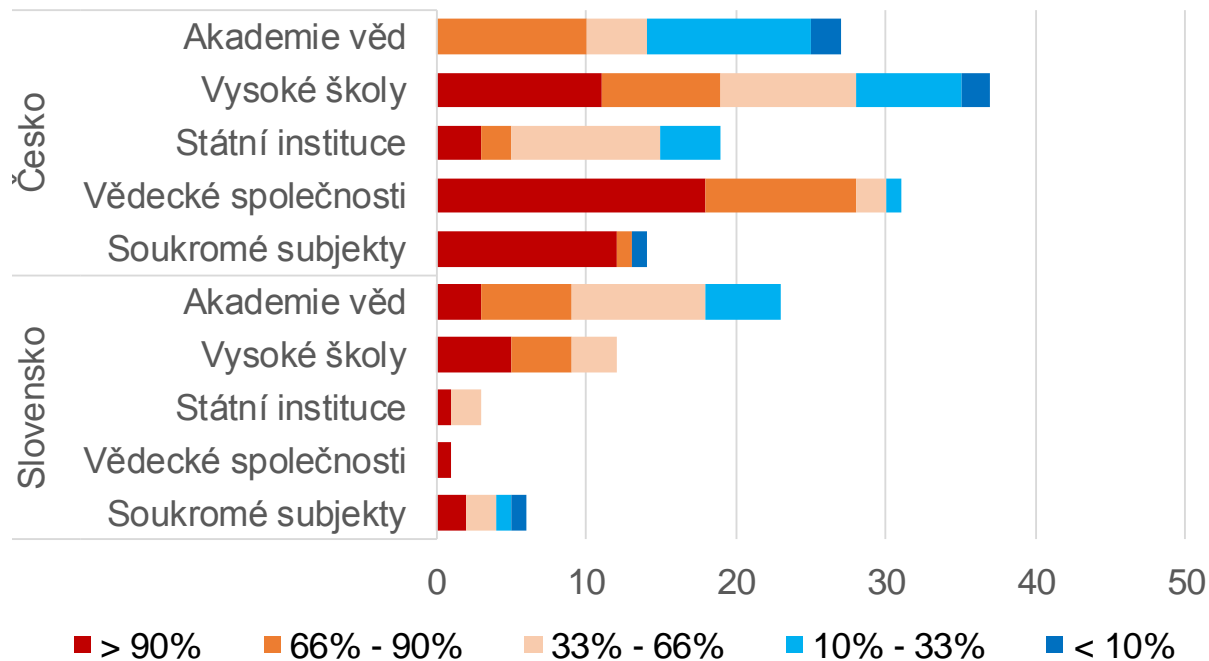
pod hlavičkou České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně, jejíž všechny časopisy mají nejméně tři čtvrtiny článků s autory ze zemí bývalého Československa, anebo jejich vydávání organizují soukromé firmy jako Solen a Tigris. Řada takových časopisů vychází i na českých vysokých školách, například na Mendelově univerzitě v Brně anebo Univerzitě Pardubice, a několik i pod hlavičkou českých státních institucí, například České geologické služby, Národního muzea anebo Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti. Podstatně méně jich překvapivě vydávají slovenské instituce, na kterých vychází spíše časopisy s 33% až 66% podílem článků od autorů ze zemí bývalého Československa.

Časopisy s méně než 33 % článků od autorů ze zemí bývalého Československa, které lze považovat za relativně mezinárodně orientované a které jsou označeny odstíny modré, vydávají především obě akademie věd a rovněž české vysoké školy a státní instituce. Nejvíce, konkrétně 13, se jich soustředí pod hlavičkou ústavů Akademie věd České republiky, kde tvoří téměř polovinu vydávaných časopisů. Ostatní instituce jich vydávají pouze několik. Z oborového hlediska je podle očekávání zastoupení těchto časopisů zdaleka největší v přírodních vědách, které jsou obecně více mezinárodně orientované.

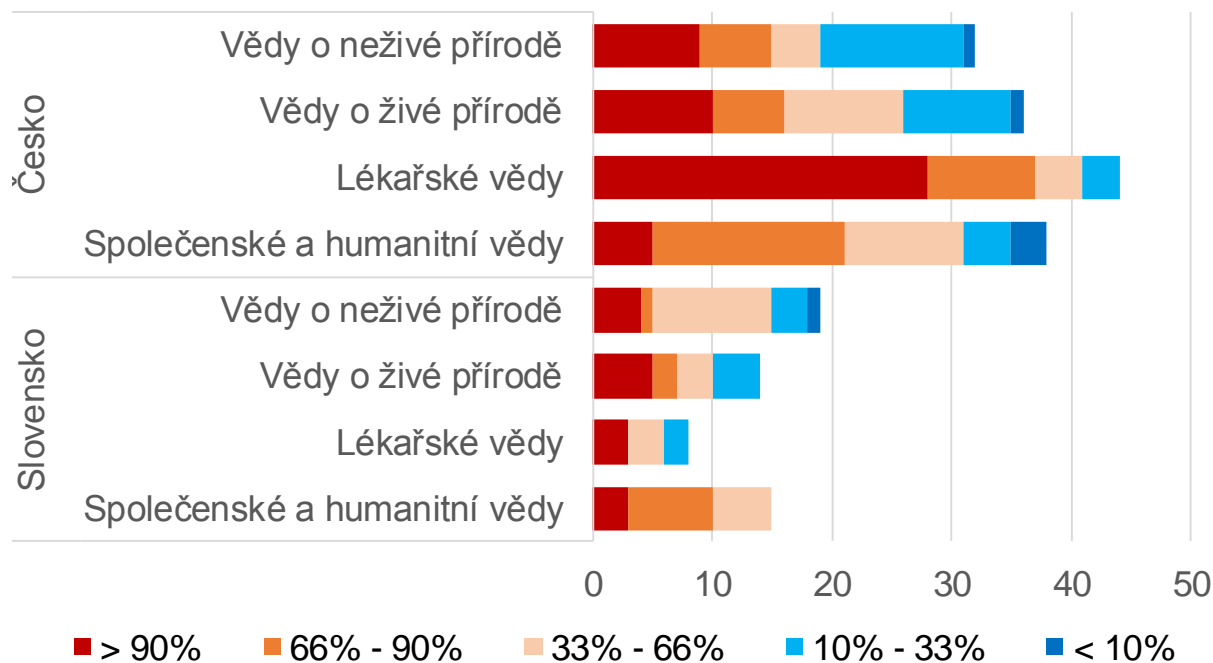
Skutečně mezinárodních časopisů s méně než 10 % článků od autorů ze zemí bývalého Československa je pomálu. Navíc pouze tři z nich mají zároveň malý podíl autorů z ostatních východních zemí, takže si již nyní zaslouží jmenovitě vyzdvihnout. Jedná se o časopis *Cyberpsychology* vydávaný Masarykovou univerzitou, časopis *Eirene* z Filosofického ústavu Akademie věd České republiky a *Journal of WSCG* ze Západočeské univerzity v Plzni. Podrobněji jsou příklady těchto časopisů představeny níže.

Obrázek 5: Počet časopisů vydávaných v Česku a na Slovensku podle podílu článků od autorů z bývalého Československa v letech 2013-2016

Podle typu vydavatele:

Podle oborové skupiny:

Pozn.: Při sčítání článků od autorů z Česka a Slovenska jsou opakovaně započítány články, které vydali společně autoři z obou zemí.

Zdroj: Scopus (stav k dubnu a říjnu 2017), vlastní zpracování.

Podle domovské instituce autorů

Obrázek 6 ukazuje rozsah „samizdatových“ časopisů. Zobrazen je podíl článků od autorů ze stejné instituce jako vydavatel. Protože instituce jsou řádově menší než země, bylo nutné snížit hranice mezi intervaly. Pro zjednodušení prezentace budeme za samizdatový označovat časopis s více než 20% podílem autorů působících na instituci, která časopis vydává. To odpovídá tomu, že se v každém vydání časopisu v průměru vyskytuje nejméně jeden článek domovského autora. Přinejmenším u těchto článků je v očích vnějších pozorovatelů oslabena věrohodnost recenzního řízení, což je pro publikování badatelských výsledků závažný problém.

Nemá smysl tento indikátor počítat u podskupin státních institucí, vědeckých společností a soukromých subjektů, protože povětšinou zaměstnávají málo anebo žádné vlastní výzkumníky. Z tohoto důvodu tyto výsledky uvádíme pouze za obě akademie věd a vysokoškolský sektor. Rovněž údaje podle oborových skupin jsou spočítány pouze z časopisů vydávaných v těchto dvou typech institucí. Akademii věd jsme museli brát za jednu instituci, protože afilace k ústavům často nejsou v podkladových datech rozlišovány. Podobně jednotlivé vysoké školy jsou počítány jako celek bez ohledu na fakulty. Z toho plyne, že tento indikátor může nadhodnocovat rozsah samizdatu ve velkých institucích s rozsáhlou autorskou základnou a naopak. Na druhou stranu jsme museli pracovat pouze s nejčastější verzí názvu domovské instituce, takže z tohoto pohledu je rozsah samizdatového publikování naopak podhodnocen.¹³

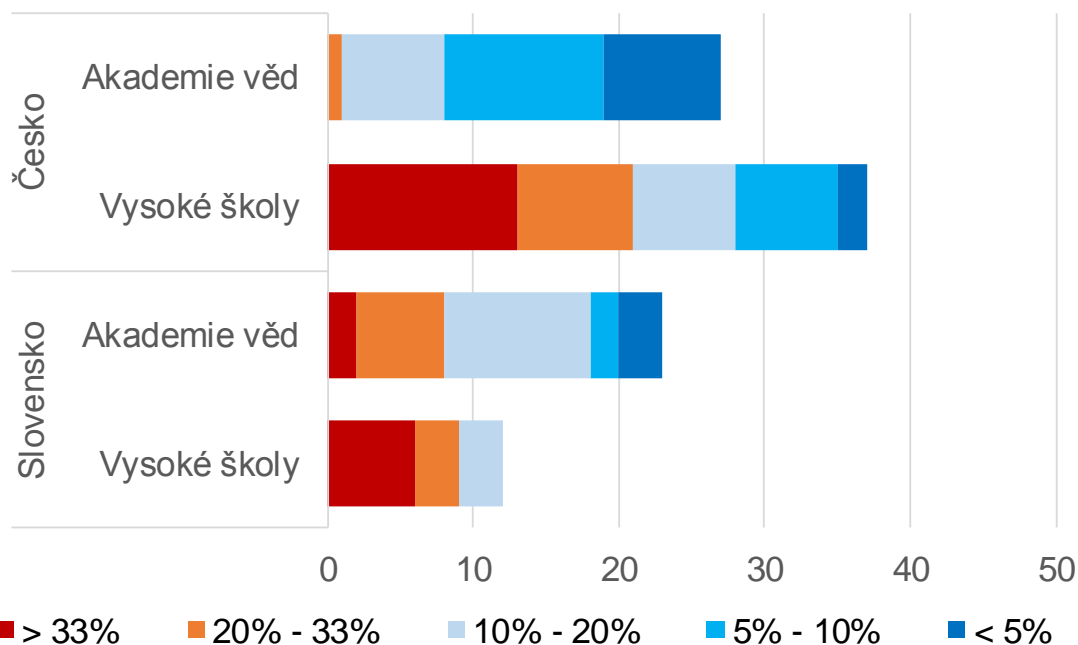
Samizdatové časopisy, které jsou označeny ve dvou odstínech oranžové, jsou vydávány zejména českými vysokými školami. Nejvíce - 5 jich vydává Univerzita Karlova a po 2 jich vychází pod hlavičkou České zemědělské univerzity v Praze, Masarykovy univerzity, Univerzity Palackého v Olomouci a Vysoké školy ekonomické v Praze a dalších 8 škol vydává po jednom. Na Akademii věd České republiky je vydáván pouze jediný takový časopis. Za pozornost stojí, že celé dvě třetiny z těchto samizdatových časopisů začaly být indexovány ve Scopusu až po započetí reformy hodnocení a financování výzkumu v roce 2008. Z hlediska oborových skupin jsou samizdatové časopisy soustředěny ve společenských a humanitních vědách, v rámci kterých jsou široce rozkročeny napříč disciplínami.

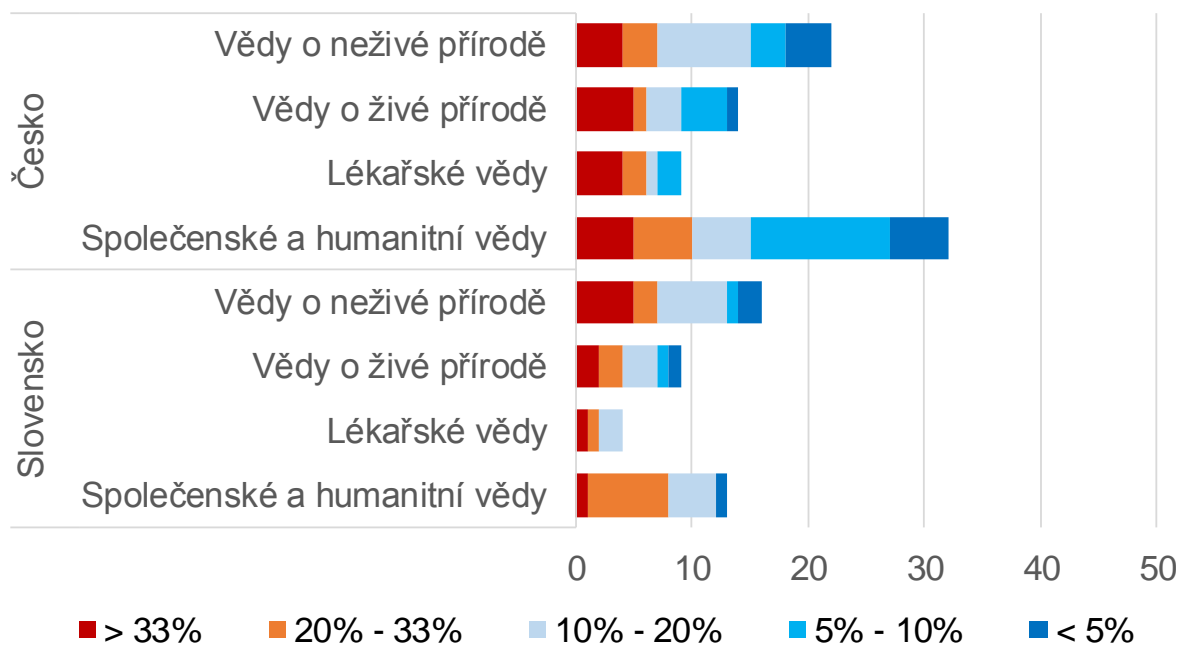
¹³ Jak je již zmíněno výše, Scopus bohužel zatím neharmonizoval data pro institucionální afilaci autorů. Pro účely této studie jsme sice vyčistili názvy českých a slovenských vydavatelů časopisů, ale již bylo nad naše síly vyčistit i názvy afilací autorů, protože obsahují podstatně větší množství variant. V databázi se může vyskytovat stejná afilace několikrát s mírně pozměněným názvem, tj. plný název anebo zkratka, v místním jazyce a anglicky, s diakritickou či bez ní, s uvedením organizační jednotky či pouze celé instituce, s překlepy a správně, apod. Pro většinu časopisů se vyskytovala jedna dominantní verze názvu dané afilace, kterou jsme vzali v úvahu, takže podhodnocení není podle našeho názoru zásadní. Nicméně je třeba mít na paměti, že se jedná o odhad dolní hranice sklonu k samizdatovému publikování. Po zohlednění všech variant názvů domovské instituce časopisu v databázi může být tento podíl jedine vyšší.

Obrázek 6: Počet časopisů vydávaných v Česku a na Slovensku podle podílu článků od autorů ze stejné instituce jako vydavatel v letech 2013-2016

Podle typu vydavatele:

Podle oborové skupiny (pouze časopisy akademií věd a vysokých škol):

Pozn.: Založeno na nejčastější verzi názvu domovské instituce autorů v rámci časopisu.

Zdroj: Scopus (stav k dubnu a říjnu 2017), vlastní zpracování.

Nalezena byla rovněž řada samizdatových časopisů dokonce s více než 33 % článků od domovských autorů. Nejvyšší výskyt je na českých vysokých školách (13), na slovenských vysokých školách (6) a na Slovenské akademii věd (2). Akademie věd České republiky žádný takový časopis nevydává. Z českých časopisů jde například o *Acta Gymnica* z Univerzity Palackého v Olomouci, *Acta Universitatis Carolinae*, *Geographica* z Univerzity Karlovy, *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis* na Mendelově univerzitě v Brně anebo *Politickou ekonomii* na Vysoké škole ekonomické v Praze. Zaznamenány jsou dokonce dva časopisy s více než 80% podílem článků od autorů ze stejné instituce jako vydavatel, jmenovitě *Scientia Agriculturae Bohemica* z České zemědělské univerzity v Praze a *Acta Geologica Slovaca* z Univerzity Komenského v Bratislavě, což je pro časopis indexovaný v citační databázi Scopus hodně za hranou.

Časopisy vydávané státními institucemi, vědeckými společnostmi a soukromými subjekty byly v předchozích grafech vynechány z metodických důvodů. Nelze však vyloučit, že i ty fungují na samizdatovém principu. Je možné, že ve velké míře publikují autoři z několika málo spřízněných institucí, byť to není zřejmé na první pohled. Například je možné, že v časopisech pod hlavičkou České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně často publikují autoři, kteří jsou jejími členy, avšak tuto příslušnost v člancích neuvádějí, protože svou afilaci mají na lékařské fakultě anebo fakultní nemocnici. Podobně vydávání časopisů formálně pod hlavičkou státních institucí anebo soukromých subjektů mohou zajišťovat výzkumníci z vysokých škol či akademie věd. Samizdatové publikování tudíž může být daleko častější, než se prozatím podařilo odhalit.

Obrázek 7 výše uvedená podezření potvrzuje. Zobrazen je podíl článků od autorů ze tří v časopise autorsky nejčastěji zastoupených institucí. Pokud v časopise nadměrně publikují autoři ze stále stejných institucí, je podlomena jak věrohodnost recenzního procesu, tak otevřenost široké vědecké komunikaci. Šířka intervalů byla znovu upravena podle rozdělení časopisů do pěti kategorií. Pro zjednodušení prezentace v tomto případě za *sdíleně samizdatový* budeme označovat časopis s více než 40% podílem článků od autorů ze tří nejčastějších institucí. Ostatní náležitosti zůstávají stejné jako na předchozích grafech včetně toho, že jsme byli nuceni pracovat pouze s nejčastější verzí názvů afilací.¹⁴

Sdíleně samizdatové časopisy, které jsou opět vyznačeny ve dvou odstínech oranžové, jsou časté ve většině podskupin. Na první pohled zaujme velmi vysoký podíl takových časopisů nejen na českých vysokých školách, ale nově i pod hlavičkou českých vědeckých společností a soukromých subjektů. Jak již bylo předesláno, jedná se především o časopisy vydávané Českou lékařskou společností Jana Evangelisty Purkyně a několika soukromými nakladatelstvími, které vychází pro omezený okruh místních lékařů. Zvýšil se i počet takto vymezených časopisů pod hlavičkou obou akademii věd, což odráží skutečnost, že řada jejich výzkumníků má souběžně

---

¹⁴ Jako v případě předchozích obrázků je důvodem skutečnost, že data pro institucionální afilaci autorů nejsou v databázi harmonizována, což způsobuje podhodnocení prezentovaného sklonu k samizdatovému publikování. Jak je vysvětleno v metodické části, při sčítání podílů článků od autorů z různých institucí jsou opakovaně započítány články, které vydali společně autoři z nejčastějších institucí, což naopak způsobuje nadhodnocení. Z těchto důvodů je nutné tyto výsledky brát jako pouze orientační.

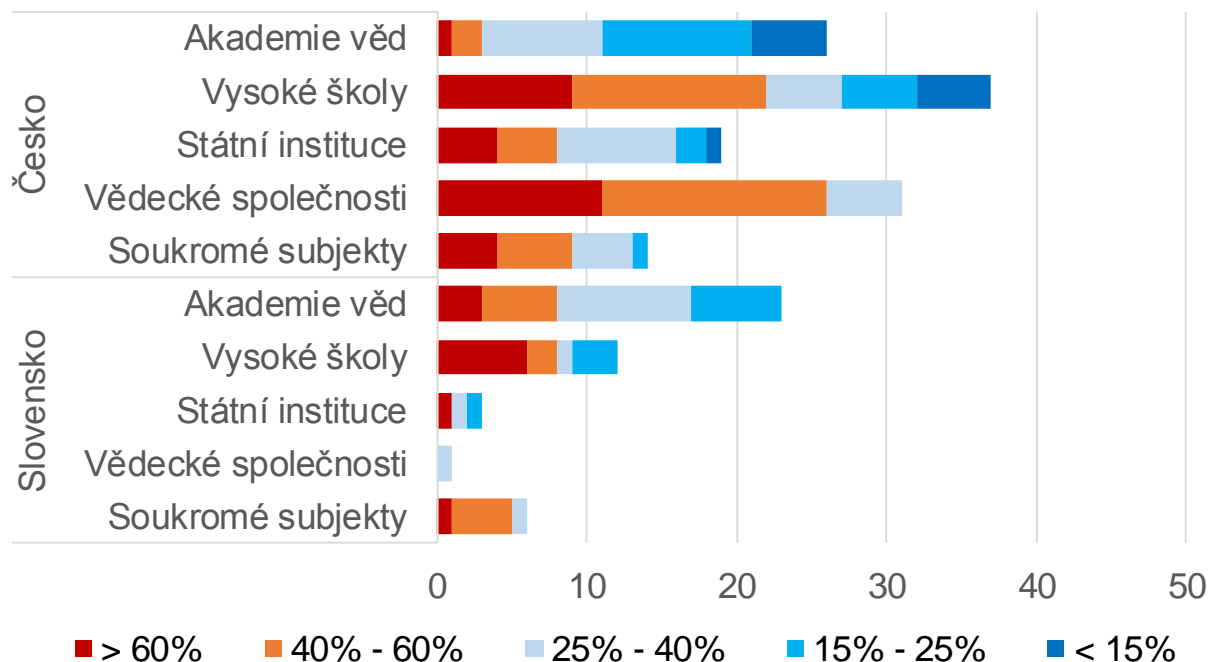
afilaci i ve vysokoškolském sektoru, což výrazně rozšiřuje okruh spřízněných institucí. Zajímavé je zjištění, že se sdíleně samizdatové časopisy opět vyskytují ve všech oborech. Sklon k akademickému samizdatu tedy není záležitost jen některých oborových skupin.

Největší počet časopisů s více než 60% podílem článků od autorů ze tří nejčastějších institucí vydávají české vysoké školy a vědecké společnosti. Mezi časopisy s „tvrdým jádrem“ autorů z několika mála institucí, které ještě nebyly zmíněny, patří například *Adiktologie* z Univerzity Karlovy, *Biomedical Papers* z Univerzity Palackého v Olomouci, *Česká gynekologie*, *Transfuze a hermatologie dnes*, *Anesteziologie a intenzivní medicína* a *Česká revmatologie* vydávané Českou lékařskou společností Jana Evangelisty Purkyně, *Aktuality v nefrologii* z vydavatelství Tigis, *Zprávy lesnického výzkumu* z Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti anebo *Geoscience Research Reports* z České geologické služby. Jedná se o časopisy, které v praxi slouží jako publikační platformy autorům několika málo pracovišť.

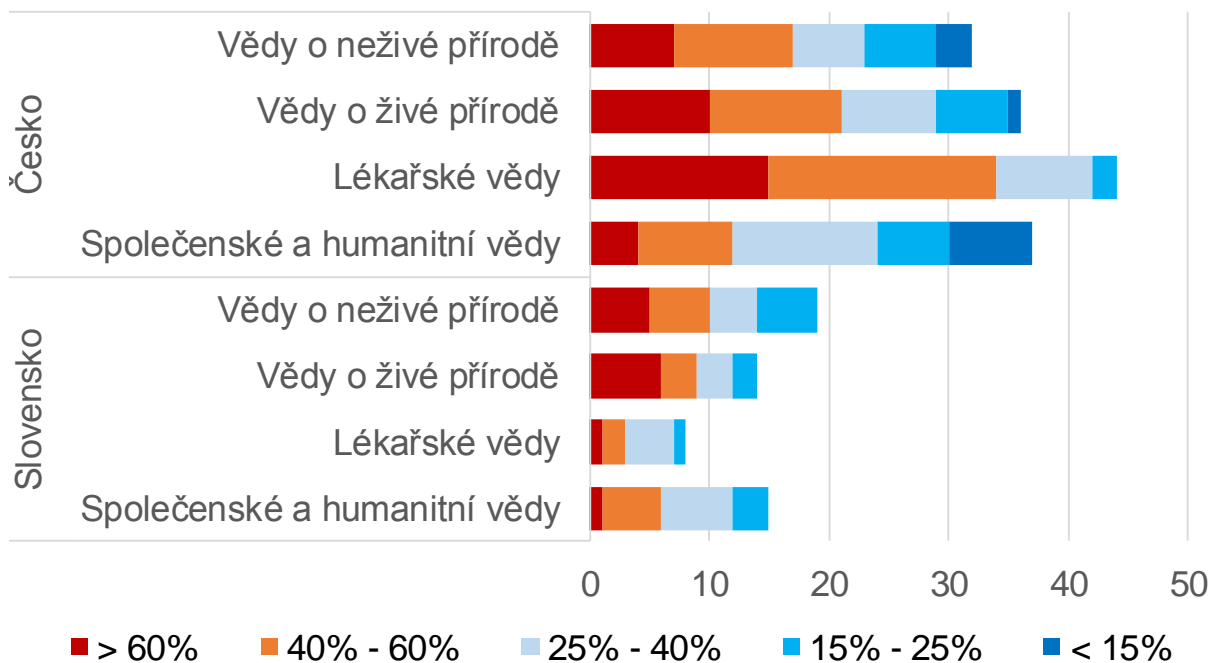

Obrázek 7: Počet časopisů vydávaných v Česku a na Slovensku podle podílu článků od autorů ze tří nejčastějších institucí v letech 2013-2016

Podle typu vydavatele:

Podle oborové skupiny:

Pozn.: Založeno na nejčastější verzi názvu domovské instituce autorů v rámci časopisu. Společné články autorů ze tří nejčastějších institucí jsou započítány opakovaně.

Zdroj: Scopus (stav k dubnu a říjnu 2017), vlastní zpracování.

České časopisy v příkladech

Pro lepší představu o tom, co se v českém publikačním prostoru odehrává, rozebereme vybrané časopisy podrobněji. Nejprve projdeme místní až samizdatové časopisy. Následně uvádíme naopak příklady časopisů s významným mezinárodním přesahem. Nakonec diskutujeme zvláštní případy časopisů, které se z takového schématu vymykají. Byly vybrány příklady, které reprezentují určitou typologicky podobnou skupinu anebo které se z hlediska struktury autorů výrazně liší od ostatních. Názvy některých z nich již byly zmíněny, ale v této sekci se jim věnujeme podrobně. Pro přehlednost se zaměřujeme pouze na české časopisy. Pro slovenské časopisy však platí v podstatě to samé. Databáze všech českých a slovenských časopisů s podkladovými údaji je volně ke stažení jako příloha této studie. Uživatel si tak může vytvořit třídění vlastní.

Místní časopisy

Jako nejvíce samizdatový vychází časopis [Scientia Agriculturae Bohemica](#) vydávaný Českou zemědělskou univerzitou v Praze (ČZU) pod hlavičkou německého nakladatelství De Gruyter. První číslo vyšlo již v roce 1969, pod křídla současného vydavatele se zařadil v roce 1991, ale do Scopusu se dostal až v roce 2012. V letech 2013-2016 má indexováno 118 článků, z nichž 86 % je od autorů přímo z ČZU. Přestože vychází v angličtině, 92 % článků má autory z Česka a 7 % ze Slovenska. Na svém webu se představuje jako „*international peer-reviewed scientific journal*“, který podle citačního SJR indexu z roku 2016 patří do druhého kvartilu v oboru „*Agricultural and Biological Sciences*“. Nicméně do druhého kvartilu se dostal v podstatně menším podoboru „*Agricultural and Biological Sciences (miscellaneous)*“, což je velký rozdíl. Závažnější je, jakým způsobem této citovanosti dosáhl. Jeho SJR index je založen na 78 citacích, z nichž celých 42 % pochází z časopisů vydávaných v zemích bývalého Československa a celých 78 % z článků s českými anebo slovenskými autory. Ti navíc v drtivé většině působí ve stejné instituci jako vydavatel, tedy na ČZU.¹⁵ Dva docenti z jediné katedry ČZU jsou dokonce spoluautory hned 28 % citujících článků. Jedná se o názorný příklad samizdatového periodika dle naší definice.

Další bez nadsázky samizdatový je časopis [Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis](#), který vychází od roku 1994 a ve Scopusu je indexován od roku 2007. V letech 2013-2016 v něm bylo publikováno úctyhodných 968 článků, přičemž u celých 56 % z nich je jako afilace uvedena Mendelova univerzita v Brně, která časopis vydává. Navíc 89 % článků má autory z Česka a 10 % ze Slovenska. Jeden autor z Mendelovy univerzity v Brně v něm jen za tyto čtyři roky zvládl

---

¹⁵ Kromě sebecitací (12 %) se nejčastěji jedná o citace z „bratrských“ českých časopisů Manufacturing Technology (10 %) a Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis (8 %). Zvláště časté jsou rovněž citace z časopisu Agronomy Research (10 %), který vydává Estonian Agricultural University, a ze dvou sborníků indexovaných konferencí (9 %) pořádaných v Lotyšsku a bůhví kde, do kterých všechny citující články dodali čeští anebo slovenští autoři.

publikovat 34 článků, z toho 15 v posledním sledovaném roce. Byť rovněž tento časopis vychází pouze v angličtině, v autorské základně se to neprojevuje.

Samizdatové profily s vysokým podílem autorů ze stejné instituce jako vydavatel mají přinejmenším i časopisy *Acta Gymnica*, *Acta Universitatis Carolinae*, *Geographica*, *Adiktologie*, *Advances in Military Technology*, *Agris On-line Papers in Economics and Informatics*, *Czech Polar Reports*, *Geoscience Research Reports*, *Orbis Scholae*, *Politická ekonomie* a *Scientific Papers of the University of Pardubice, Series D: Faculty of Economics and Administration*. Namísto je otázka, zda tyto publikační platformy spíše nenahrazují v zahraničí známý koncept tzv. „*working paper series*“, jejichž úkolem je zprostředkovat ohlas na průběžné výsledky bádání před finální publikací v nezávislém externím vědeckém časopise.

Řada místních časopisů představuje dlouho zavedené publikační platformy, které slouží pro komunikaci mezi jednotlivými pracovišti v rámci českého a přinejlepším i slovenského výzkumného prostoru. Některé začaly být vydávány již před druhou světovou válkou či dokonce dříve. Byť jsou jednoznačně lokálně zaměřené, nedá se říci, že by byly úzce spjaty s jedinou institucí. Nejvíce je takových v oboru lékařských věd. Například [Časopis lékařů českých](#) svou historií datuje už do roku 1862. První číslo vydal Jan Evangelista Purkyně. Drtivá většina článků v něm dodnes vychází česky, a není proto překvapivé, že 91 % článků je od autorů z Česka. Dalších 11 lékařských časopisů založených ještě před koncem druhé světové války, jako *Česká radiologie*, *Česká revmatologie*, *Česká gynekologie*, *Česká a slovenská psychiatrie* či *Praktický lékař*, které rovněž vychází pod záštitou České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně, publikuje příspěvky od autorů pocházejících téměř výhradně z Česka anebo Slovenska.

Zakládání lékařských časopisů se silně domácím zaměřením však tímto rozhodně neskončilo. V období 1945-1989 jich přibýlo 13, z nichž většina znovu spadá pod kuratelu České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně. K tomu je třeba připočítat dalších 13 takových časopisů, které vznikly až po roce 1989, avšak tentokrát již převážně pod hlavičkou soukromých nakladatelství jako Tigris anebo Solen. Namátkou z místních časopisů, které začaly vycházet až po válce, jmenujme *Pracovní lékařství*, *Otorinolaryngologie a foniatrie*, *Vnitřní lékařství*, *Klinická onkologie*, *Transfúze a dermatologie dnes*, *Aktuality v nefrologii*, *Klinická farmakologie a farmacie*, *Kardiologická revue* anebo *Pediatric pro praxi*. Celkově jsou indexovány desítky českých lékařských časopisů s ryze domácím profilem. Jakoby každý podobor musel mít svůj vlastní český vědecký časopis.

Místní indexované časopisy v oboru lékařských věd vycházejí i ve vyspělých zemích. Například v Dánsku mají *Danish Medical Journal* a *Ugeskrift for Laeger*, ve Švédsku je to *Lakartidningen* a *Swedish Dental Journal* anebo v Norsku vychází *Norsk Epidemiologi* a *Tidsskrift for den Norske Laegeforening*, v nichž rovněž publikují převážně autoři domácí anebo z jiných skandinávských zemí a některé z nich jsou vydávány v národním jazyce. Několik takových časopisů je rovněž v Belgii anebo Švýcarsku. Ničemně v Česku jsou takových časopisů desítky, zatímco ve vyspělých zemích jich stačí jen pár. Smysl to zřejmě dávalo v dobách železné opony, kdy měli lékaři omezený přístup ke světové literatuře, nemohli volně cestovat za kolegy

do zahraničí a větší omezení představovaly cizí jazyky, ale proč v tom pokračovat i v této době?

Je třeba zmínit, že některé z domácích lékařských časopisů se dostaly do Scopusu přes indexaci ve starších databázích, na které Scopus navazoval při svém vzniku v roce 2004. Předchůdci moderních „klikacích“ databází existovali v oboru lékařství ještě v tištěné podobě již desítky let předtím. Zároveň je třeba připomenout, že v lékařských vědách za výsledky v časopisech, které jsou indexované ve Scopusu, ale nikoliv souběžně i ve Web of Science, což jsou tři čtvrtiny českých lékařských časopisů, vládní hodnocení žádné body nepřiděluje (Úřad vlády ČR, 2013, str. 49). Při hodnocení grantových projektů anebo v habilitačních a profesorských řízeních či doktorských obhajobách to však může být jinak. Je také pravda, že tyto časopisy bezesporu plní určitou úlohu při sdílení poznatků v rámci české lékařské komunity. Nicméně otázkou zůstává, zda se ještě jedná o vědecké časopisy, anebo jde spíše o profesně odborná periodika.¹⁶

Kromě lékařských časopisů se může dlouhou historií sahající až před druhou světovou válku pyšnit i dalších 11 titulů z jiných oborů. Například časopis [Chemické listy](#), který vydává Česká společnost chemická, byl založen již v roce 1876 a v předchůdci dnešního Scopusu je indexován od roku 1996. Kromě toho je indexován rovněž ve Web of Science. Přestože se zaměřuje na obor, ve kterém je věda nepochybně globální, tento časopis je ryze lokální. V letech 2013-2016 v něm bylo vydáno 524 článků, které byly z 95 % napsány v češtině anebo slovenštině, takže nepřekvapí, že téměř všechny měly autory ze zemí bývalého Československa. Nejčastěji tito autoři působí na Vysoké škole chemicko-technologické v Praze, Akademii věd České republiky a Univerzitě Karlově, které spolu tvoří zhruba třetinu ze všech příspěvateľů. Všichni členové redakční rady mají české kontaktní e-maily. Časopis je zřejmě užitečný pro sdílení novinek o probíhajících výzkumech, přístrojovém vybavení anebo o tom jak lépe učit chemii. Nicméně se opět nabízí otázka, zda se jedná o časopis, který patří do světové citační databáze Scopus.

Pak je zde řada jednoznačně místních časopisů, které se však tak dlouhou historií pochlubit nemohou. Některé pronikly do Scopusu až po zavedení bodového vládního hodnocení v posledních letech a některé byly teprve nedávno i založeny. Nejsou to samizdaty v pravém slova smyslu s velkým podílem autorů přímo ze stejné instituce jako vydavatel, což platí zejména pro státní instituce, vědecké společnosti anebo soukromá nakladatelství, ale často jsou spřízněny se skupinou místních výzkumných pracovišť. Každopádně převážná většina do nich přispívajících autorů pochází ze zemí bývalého Československa. Mnoho z těchto časopisů působí v oborech, o kterých nelze tvrdit, že jsou tematicky ryze místní.

Časopis [E a M: Ekonomie a Management](#) byl založen na popud Technické univerzity v Liberci v roce 1998 a ve Scopusu je zapsán od roku 2007. Zároveň je indexován

---

¹⁶ Scopus v posledních letech několika českým lékařským časopisům indexaci přerušil anebo je zcela vyřadil. Jedná se o časopisy *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis*, *Gymnica*, *Alergie*, *Bolest*, *Československá fyziologie*, *Endoskopie*, *Hygiena a Ošetrovatelství a porodní asistence*. O konkrétních důvodech můžeme jen spekulovat. Scopus (2017b) pouze uvádí, že vyřazené časopisy „do not meet the Scopus quality criteria anymore“. Řada ostatních možná balancuje na hraně, ale jejich indexace pokračuje.

i ve Web of Science. V letech 2013-2016 má 199 indexovaných článků, které byly z 56 % od autorů z Česka a 19 % ze Slovenska. Mezi další časté země původu autorů se řadí Litva, Slovinsko a Rumunsko. Provozován je ve spolupráci devíti fakult českých a slovenských vysokých škol se zaměřením na ekonomii, business a management. Stejně vysoké školy dominují mezi afiliacemi přispívajících autorů. Zhruba polovina článků pochází od autorů z těchto institucí. Mezi další časté afiliace autorů článků patří Vilnius Gediminas Technical University, Vysoká škola ekonomická v Praze a University of Maribor. Dvě třetiny článků jsou sice v angličtině, avšak všichni členové redakční rady mají česká anebo slovenská jména.

Podle vlastního webu časopis E a M: *Ekonomie a Management* publikuje „*high quality original research*“. Poslední citační SJR index z roku 2016 v hodnotě 0,493 tento časopis řadí nejméně do druhého a v jednom menším podoboru dokonce i do prvního kvartilu. Nicméně je třeba upozornit, že tento index je založen na 164 citacích, které pochází od časopisů vydávaných z 26 % v Česku a ze 45 % v jiných zemích bývalého východního bloku, a to nejvíce v Litvě (16 %), Ukrajině (9 %) a Rumunsku (7 %).¹⁷ Zároveň 77 % z těchto citací přichází z článků s českými anebo slovenskými autory. Kolik z nich působí přímo na devíti institucích, které tento časopis vydávají, jsme již nedohledávali. Otázkou je, proč vydávat vlastní časopis v oborech, ve kterých existují stovky globálně etablovaných časopisů, které dávají možnost skutečně kvalitní a originální výzkum uplatnit.

MM Science Journal (zkratka pro „*Modern Machinery*“), který vydává soukromé nakladatelství MM Publishing, byl založen až v roce 2008. Do Scopusu se mu podařilo dostat již po šesti letech v roce 2014. Do konce roku 2016 v něm bylo indexováno 239 článků, které sice vychází pouze v angličtině, ale 57 % bylo od autorů z Česka a 37 % ze Slovenska. Nejčastěji jsou zastoupeny články od autorů z Vysokého učení technického v Brně (28 %) a Technické univerzity v Košicích (21 %), které tak dohromady tvoří téměř polovinu. Citační SJR index tohoto časopisu je velmi nízký. Na svém webu však časopis píše, že se jedná o „*world respected scientific journal*“. Jako jeden z mála českých časopisů funguje v režimu autory placeném otevřeném přístupu. Publikační poplatek je 9 000 Kč anebo 350 EUR za jeden článek, který může mít i jen několik málo stránek, typicky okolo čtyř.

Podobné zaměření má i časopis *Manufacturing Technology*, který sídlí na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Založen byl v roce 2001 a ve Scopusu je od roku 2011. V letech 2013-2016 má indexováno vysoký počet 681 článků, jejichž autoři pochází nejčastěji z 58 % z Česka a z 38 % ze Slovenska, i když všechny jsou v angličtině. Na svém webu uvádí seznam 9 českých „partnerských“ institucí, ze kterých pochází více než třetina přispěvatelů. Navíc 23 % článků je od autorů z Žilinské univerzity v Žilině a po 9 % jich je z Vysoké školy chemicko-technologické v Praze a z Technické univerzity v Košicích, které na daném seznamu nejsou. Zarážející

---

¹⁷ Kromě sebecitací (18 %) se nejčastěji jedná o citace z obskurních litevských časopisů *Transformations in Business and Economics* (5 %), *International Journal of Strategic Property Management* (5 %) a *Technological and Economic Development of Economy* (4 %), rumunského *Journal of Applied Economic Sciences* (4 %), ukrajinského *Economics and Sociology* (4 %) a českého *Scientific Papers of the University of Pardubice Series D Faculty of Economics and Administration* (3 %). Nezanedbatelná část citací pochází i ze sborníků z různých konferencí (8 %) a knižních sérií (4 %), pro které nebyla země původu dohledána.

jsou velké počty článků od některých autorů. Jen za sledované čtyři roky má jeden z již výše zmíněných hojně citujících docentů z České zemědělské univerzity v Praze v tomto časopise 29 článků, druhý nejčastější přispěvatel jich má 24 a třetí nejčastější autor je podepsán pod 21 články. Nicméně většina příspěvků i v tomto časopise má pouze čtyři až pět stránek. Přesto je v elektronické verzi zveřejňován pouze abstrakt a seznam literatury. Plné texty jsou dostupné v tištěné formě v nákladu pouhých 300 kusů. Na webu přitom není žádná zmínka o tom, jak si zaplatit předplatné. Na e-mailový dotaz hlavní redaktor odpověděl, že „roční předplatné tohoto vědeckého a světově citovaného časopisu je 6 000,- Kč“ s dodatkem, že „všechny výtisky jsou samozřejmě v Národní technické knihovně v Dejvicích“. K plnému obsahu je obtížné se být jenom dostat, a to zvláště ze zahraničí. Nemělo by tudíž překvapit, že z 874 citací v roce 2016 bylo neuvěřitelných 71 % sebecitací ze stejného časopisu a dalších 5 % pocházelo z českých časopisů. Spousta dalších citací pocházela z příspěvků v konferenčních sbornících od českých autorů.

Časopis s prakticky znějícím názvem [Vytápění, větrání, instalace](#) oficiálně vydává Společnost pro techniku prostředí, avšak poštovní adresa redakce je na Českém vysokém učení technickém v Praze. Založen byl již v roce 1958, ale ve Scopusu je zapsán až od roku 2014. Do konce roku 2016 měl indexováno 125 článků, z nichž 90 % je od autorů z Česka. Články v něm vychází pouze česky a slovensky. Všichni členové redakční rady mají česká jména. Časopis sice nemá domovské přispěvatele, protože jako jeho vydavatel je registrováno profesní sdružení, ale převážná většina autorů se rekrutuje z několika málo institucí. Konkrétně alespoň jednoho autora s afilací na Českém vysokém učení technickém v Praze má nejméně 45 % článků, což splňuje naše kritérium samizdatu. Tištěná verze vychází pětkrát ročně v nákladu 1 500 až 2 500 kusů plus jednou za rok zvláštní on-line číslo. Jeho provoz je financován z předplatného. Na webu o sobě netvrdí, že je vědecký a že publikuje originální výzkum. Představuje se jako odborný časopis pro pracovníky z praxe, který mimo jiné informuje „o možnostech, metodách a způsobech ke zlepšení pohody svého osobního i pracovního prostředí“. Otázkou pak je, proč byl zanesen na index světové citační databáze výzkumných článků Scopus.

[Bulletin mineralogicko-petrologického oddělení Národního muzea v Praze](#) vychází od roku 1993. Do Scopusu byl zařazen v roce 2012, avšak od roku 2017 z něj žádné články v databázi nejsou. Na webu je jako poslední dostupné druhé číslo z roku 2016, takže zřejmě přestal dočasně vycházet. V letech 2012-2016 v něm nicméně vyšlo 123 článků, z nichž 86 % mělo autora z Česka a 22 % ze Slovenska. Všichni členové redakční rady působí na českých anebo slovenských pracovištích. Skoro všechny články jsou v češtině či slovenštině. Nejčastější přispěvatelé byli z Masarykovy univerzity, Univerzity Komenského v Bratislavě a z České geologické služby, kteří dohromady tvoří zhruba polovinu všech autorů. Pozoruhodné je, že vedoucí redaktor časopisu byl spoluautorem hned 55 článků, tedy téměř poloviny časopisem publikovaných textů. Další člen redakční rady byl spoluautorem 10 článků, třetí 6 a dva byli uvedeni u 5. Možná že právě s ohledem na své místní zaměření tento časopis jen s obtížemi shání přispěvatele.

Alespoň krátkou zmínku zasluhuje několik dalších nelékařských časopisů, které měly v letech 2013-2016 velký podíl článků od autorů z několika mála institucí, ale nikoliv

nutně ze stejné instituce jako vydavatel, protože je vydávají státní instituce, vědecké společnosti anebo soukromé subjekty. *Research in Agricultural Engineering*, který vychází pod Českou akademií zemědělských věd, vydal 43 % článků od autorů ze Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre a dalších 31 % z České zemědělské univerzity v Praze. *Zprávy lesnického výzkumu*, které vydává Výzkumný ústav lesního hospodářství, měly dominantní podíl – 38 % článků od autorů opět z České zemědělské univerzity v Praze, 22 % bylo z Mendelovy univerzity v Brně a nezanedbatelná část dalších pocházela také přímo od vydavatele. *Journal of Geosciences*, který vychází pod hlavičkou České geologické společnosti, vydal nejméně 32 % článků od autorů s afilací v České geologické službě a 20 % na Univerzitě Karlově. Poměrně velkou koncentraci příspěvků od autorů z několika málo institucí má i dalších 10 podobných nelékařských časopisů.¹⁸

Zvláštní skupinu tvoří časopisy, které jsou sice místní, ale ve kterých nejsou dominantní přispěvatelé z bývalého Československa, nýbrž z jiných velmi blízkých východních zemí. *Business and Economic Horizons*, vydávaný soukromým nakladatelstvím Prague Development Center, byl založen v roce 2010 a do Scopusu se dostal již v roce 2013. V letech 2013-2016 má indexováno 62 článků, které jsou všechny v angličtině. Publikovalo v něm jen zhruba 6 % autorů ze zemí bývalého Československa, avšak 53 % článků mělo autory ze sousedního Polska, pro které se zřejmě stal vítanou „zahraniční“ publikační příležitostí. Citační SJR index má velmi nízký, protože dosáhl jen několika citací. Jeho obchodní model je založen na autory placeném otevřeném přístupu. Publikační poplatek je 160 EUR. Má navíc nakročeno k zařazení mezi predátorské časopisy, protože používá typické predátorské praktiky jako je rozesílání nevyžádaných e-mailů. Další podobné časopisy s vysokým podílem autorů z okolních východoevropských zemí, a to převážně opět z Polska, jsou *Acta Geodynamica et Geomaterialia*, *Horticultural Science* anebo *Plant, Soil and Environment*.

Mezi časopisy místně zaměřené, které nepatří mezi lékařské a nejsou diskutovány jako zvláštní případy z oborů humanitních a uměleckých věd níže a které ještě nebyly zmíněny, patří například *Acta Polytechnica*, *Advances in Electrical and Electronic Engineering*, *Akustika*, *Central European Journal of Public Policy*, *Czech Yearbook of Public and Private International Law*, *Československá psychologie*, *Filosofický časopis*, *Gender and Research*, *Journal of Forest Science*, *Listy cukrovarnické a řepařské*, *Moravian Geographical Reports*, *Prague Economic Papers*, *Sociální studia*, *Sociologický časopis*, *Statistika* anebo *Soil and Water Research*. Dalších zhruba deset časopisů mimo výše zmíněné obory vykazují o něco nižší avšak stále významný podíl českých a slovenských autorů. Tyto časopisy lze vyhledat v příloze této studie.

---

¹⁸ Patří k nim i časopis *Preslia* vydávaný Českou botanickou společností, který je však z jiných důvodů vypíchnut až v příští podkapitole. Podrobnější pohled do databáze ukázal, že konkrétně pro tento časopis dochází vlivem nepřesností v záznamech o institucionálních afilacích v surových datech k extrémně vysokému dvojímu započítání článků od autorů z Botanického ústavu Akademie věd České republiky. Z tohoto důvodu byl výjimečně pro tento časopis tento údaj vyčištěn. Po této opravě sice podíl článků ze tří nejčastějších afilací poměrně výrazně klesl, avšak pořád zůstává nejvyšší ve sledovaném souboru.

Tabulka 4: Příklady místních časopisů vydávaných v Česku

Název časopisu	Název vydavatele (konsolidovaný)	Rok založení	Rok první indexace ve Scopusu	V letech 2013-2016					Scopus SJR index (2016)
				Počet článků*	% článků od autorů z Česka	% článků od autorů ze Slovenska	% článků od autorů ze stejně in- stituce jako vydavatel	% článků od autorů ze tří nej- častějších institucí	
Scientia Agriculturae Bohemica	Česká zemědělská univerzita v Praze	1969	2012	118	92 %	7 %	86 %	95 %	0,398
Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis	Mendelova univerzita v Brně	1994	2007	968	89 %	10 %	56 %	71 %	0,257
Časopis lékařů českých	Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně	1862	1948	159	91 %	1 %	0 %	55 %	0,123
Chemické listy	Česká společnost chemická	1876	1996	524	80 %	19 %	0 %	48 %	0,161
E a M: Ekonomie a Management	Technická univerzita v Liberci	1998	2007	199	56 %	19 %	8 %	23 %	0,493
Manufacturing Technology	Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	2001	2011	681	58 %	37 %	9 %	42 %	0,384
Bulletin mineralogicko- petrologického oddělení Národního muzea v Praze	Národní muzeum	1993	2012	123	86 %	22 %	0 %	52 %	0,197

*) Počet záznamů typu „Articles“.

Zdroj: Scopus (stav k dubnu a říjnu 2017), vlastní zpracování.

Mezinárodní časopisy

Mezinárodně respektovaných časopisů, které publikují původní originální výzkum na hranici světového poznání, vychází pod hlavičkou českých vydavatelů opravdu velmi málo. Žádný z nich se sice z hlediska citačního ohlasu ani zdaleka nepřibližuje nejprestižnějším časopisům ve svém oboru, ale to už bychom asi opravdu chtěli příliš. Český výzkumný systém se i přes pokrok a velké investice do infrastruktury v posledních letech pořád dívá ve většině oborů těm nejlepším ve světě na záda. Nicméně příklady těchto časopisů dokazují, že při systematickém úsilí lze solidní mezinárodní vědecké tituly provozovat i v českém prostředí. Je samozřejmé, že všechny vychází pouze v angličtině.

Časopis *Photosynthetica* vydává Ústav experimentální botaniky Akademie věd České republiky pod hlavičkou respektovaného nakladatelství Springer. Nedávno oslavil padesáté výročí od svého založení a v předchůdci dnešního Scopusu je s přestávkami zapsán již od roku 1979. Zároveň je indexován i ve Web of Science. V letech 2013-2016 v něm bylo publikováno 285 článků, z nichž pouze několik pocházelo z Česka anebo Slovenska. Dominantní jsou se 42 % články od autorů z Číny. Další časté země jsou Brazílie a USA s 8 %, Indie se 7 % a Írán se 6 %. Zhruba 10 % článků má autory konkrétně z Chinese Academy of Sciences. Podíl žádné další instituce nepřesahuje 5 %. Skladba autorů je tudíž poměrně pestrá napříč zeměmi i institucemi z různých částí světa, i když většina pochází z rozvojových zemí. Podle SJR indexu patří tento časopis v rámci svého hlavního podoboru „*Plant Sciences*“ dlouhodobě do druhého kvartilu. Citací přichází každoročně stovky z rozmanitých zahraničních zdrojů.

Relativně mladou nadějí mezi českými časopisy je *Cyberpsychology*, který vydávají nadšenci do výzkumu chování lidí v kyberprostoru na Masarykově univerzitě. Založen byl teprve v roce 2007 a ve Scopusu je indexován až od roku 2011, ale již si stihl vybudovat celosvětové renomé. V letech 2013-2016 v něm bylo publikováno 87 článků, z nichž 29 % mělo autory z USA, 14 % z Velké Británie, 11 % ze Švédska a 8 % z Německa. Od autorů z Česka jich pocházelo 9 % a konkrétně z Masarykovy univerzity 7 %, respektive pouze 6 článků. Podle SJR indexu se v podoboru „*Psychology (miscellaneous)*“ v posledních letech vyšplhal do druhého kvartilu. Citace opět přichází z plejády časopisů z celého světa. Sebecitací a citací od českých autorů je pouze několik. Jde o příklad dobré praxe, kdy založení časopisu zaplňuje mezeru ve světové literatuře v nově se rozvíjející oblasti výzkumu, která ještě není dostatečně pokryta etablovanými časopisy. Potom je reálná šance přilákat jak kvalitní přispěvatele, tak i pozornost akademiků z celého světa.

European Journal of Entomology vychází na Entomologickém ústavu Akademie věd České republiky ve spolupráci s Českou společností entomologickou. Založen byl již v roce 1904 a v předchůdci dnešního Scopusu je nepřetržitě od roku 1993. Kromě toho je indexován i ve Web of Science. V letech 2013-2016 v něm vyšlo 266 článků. Nejvíce jich sice mělo české autory, avšak jen těsně. Jinak v něm rovnoměrně publikují přispěvatelé ze široké palety zemí. Konkrétně z České republiky z 11 %, Polska z 10 %, Japonska a Číny z 9 %, Německa z 8 %, Itálie a Ruska ze 7 %, Francie a Španělska ze 6 %, Íránu z 5 % a Indie a USA ze 4 %. Jde možná o nejvíce různorodou autorskou

základnu mezi českými časopisy. Z hlediska citací se podle SJR indexu dlouhodobě řadí do druhého kvartilu v podoboru „*Insect Science*“. Citace rovněž přichází z celého světa. Sebecitací a citací od českých autorů je pomálu. Časopis používá autory placený otevřený přístup. Publikační poplatek je 160 EUR. Je důkazem, že tento model publikování může dobře plnit původní účel, pokud je realizován s rozvahou a primárním cílem sdílet badatelské poznatky. Na svém webu uvádí, že od založení „ušel dlouhou a rozmanitou cestu ... od začátků jako místní periodikum s články převážně v češtině, až po dnešní podobu poměrně dobře zavedeného mezinárodního časopisu“. Jedná se o příklad toho, že i takový přerod se může povést.

[Journal of WSCG](#) se zaměřením na počítačovou grafiku je provozován na Západočeské univerzitě v Plzni jako časopis World Society for Computer Graphics (odtud zkratka v názvu), která rovněž sídlí v Plzni. Založen byl v roce 1992 a do Scopusu pronikl v roce 2009. Hlavní redaktor je z jeho domovské instituce, ale jinak je složení redakční rady mezinárodní a většina členů pochází z vyspělých zemí. V letech 2013-2016 v něm vyšlo 60 článků. Nejčastější s 35 % se vyskytly články od autorů z Německa. S odstupem následují Francie s 8 %, Kanada, Itálie a Španělsko se 7 % a Japonsko, Jižní Korea a USA s 5 %. Od autorů z Česka v něm vyšly jen 2 články, takže z tohoto pohledu se jedná o skutečně kosmopolitní časopis. V posledních letech vychází pouze dvě čísla ročně. WSCG pořádá každoroční konferenci, podle jejíhož webu jsou nejlepší vybrané příspěvky publikovány v tomto časopise. Je otázkou, jestli jsou do tohoto časopisu přijímány i jiné články než příspěvky z této konference. Každopádně citační ohlas tohoto časopisu zůstává velmi nízký. V žádném ze tří počítačových podoborů, do kterých je zařazen, se prozatím neodpoutal ze čtvrtého kvartilu.

Podobný profil má i časopis [Activitas Nervosa Superior](#), který se zabývá psychiatrickou elektrofyziologií a je oficiálně propojen s World Psychiatric Association. Založen byl v roce 1959, ale do Scopusu pronikl až v roce 2008. Hlavní redaktor je z Česka. Řadoví členové redakční rady jsou převážně cizinci z vyspělých zemí, ale najde se tam i větší počet dalších akademiků z Česka. V letech 2013-2016 v něm vyšlo jenom 42 článků, které měly autory z 26 % z USA, z 24 % z Česka a ze 14 % z Izraele. Z hlediska institucí pocházelo nejvíce článků z Univerzity Karlovy s 24 % a z Tel Aviv University se 14 %. Citační SJR index však má dlouhodobě velmi nízký. Ve všech šesti podoborech psychiatrie a neurověd, do kterých je zařazen, spadá do čtvrtého kvartilu. Od roku 2017 přešel pod hlavičku respektovaného nakladatelství Springer a ve *Scopus title list* z října 2017 je již jako země vydatele uvedeno Švýcarsko (Scopus 2017e), takže se již formálně ani nejedná o český časopis, i když pokračující spojení s českým prostředím je nabíledni.¹⁹

---

¹⁹ Mezi další časopisy indexované ve Scopusu, které sice nejsou oficiálně označeny jako vydávané v Česku, ale o které mají výrazně českou stopu, ať už třeba v redakční radě anebo ve skladbě přispívajících autorů, patří *DANUBE: Law and Economics Review*, který je oficiálně zapsán pod německé nakladatelství De Gruyter, ale vychází s „podporou“ European Association Comenius, anebo *Review of Economic Perspectives* (neboli *Národohospodářský obzor*), který rovněž oficiálně spadá pod De Gruyter, ale provozován je na Masarykově univerzitě. Silnou vazbu na Česko mají i některé indexované časopisy podezřelé z predátorských praktik jako *International Journal of Mathematical Models and Methods in Applied Sciences* anebo *WSEAS Transactions on Business and Economics*, které jsou oficiálně vydávány v USA a Řecku (Macháček a Srholec 2016).

Českým časopisem s nejlepším citačním ohlasem je [Preslia](#), který je vydáván Českou botanickou společností. Založen byl v roce 1904 a v předchůdci dnešního Scopusu je indexován již od roku 1979. Zároveň je zařazen i ve Web of Science. Rekordního SJR indexu dosáhl v roce 2015 v hodnotě 1,936. I když mu v roce 2016 tento citační index klesl zhruba na polovinu, stále se drží v prvním kvartilu v podoborech „*Ecology*“ i „*Plant Science*“. Ze 172 citací v roce 2016 je sice 16 % sebecitací, ale zbytek pochází s poměrně rozmanitých zdrojů, a to většinou z časopisů vydávaných ve vyspělých zemích, jako Velká Británie, které mají nezdědka stejný či ještě vyšší citační ohlas. Nicméně tento časopis nese i výraznou českou stopu. Jeho vedení pochází z Botanického ústavu Akademie věd České republiky a všichni členové redakční rady působí v Česku. V letech 2013-2016 v něm bylo publikováno 71 článků, z nichž 72 % mělo alespoň jednoho autora z Česka s poměrně silným zastoupením konkrétně Botanického ústavu Akademie věd České republiky. Zároveň jsou to však často články s větším kolektivem autorů z různých institucí, a to včetně zahraničních, takže jde zřejmě o výsledky širší výzkumné spolupráce. Jedná se o zvláštní případ časopisu, který v sobě snoubí silné známky místního i mezinárodního periodika.

Jeho mladším sourozencem je časopis [Fottea](#) vydávaný Českou algologickou společností, která se v roce 2003 oddělila od České botanické společnosti. Pokud bychom hledali spojitost s akademickou institucí, pak je to Univerzita Palackého v Olomouci, kde sídlí kancelář časopisu a hlavní redaktorka. Na jeho webu je rovněž poděkování, že vychází s finanční podporou Akademie věd České republiky. Založen byl v roce 2001 a ve Scopusu je zapsán od roku 2008. Zároveň je indexován i ve Web of Science. V letech 2013-2016 v něm vyšlo 78 článků. Nejčastější jsou články s autory z Česka s 35 %, následované Německem s 26 %, Belgií s 23 % a Lucemburskem a USA s 13 %. Z českých institucí je nejvíce článků z Akademie věd České republiky, a to zejména opět Botanického ústavu, Univerzity Karlovy a Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Z Univerzity Palackého v Olomouci pochází jen 3 články, jejichž spoluautorkou je hlavní redaktorka. Citační SJR index si udržuje obstojný, díky čemuž se řadí do druhého kvartilu v podoboru „*Plant Science*“. Drtivá většina citací pochází z článků se zahraničními autory.

[Bulletin of Geosciences](#) vydává Česká geologická služba. Založen byl již v roce 1925 a ve Scopusu je od roku 2003. Zároveň je indexován i ve Web of Science. V letech 2013-2016 v něm vyšlo 158 článků. Kromě Česka s 36 % jich bylo nejvíce s autory z Německa s 20 %, USA se 16 %, Velké Británie s 12 % a Španělska s 11 %. Podíl článků od autorů z žádné jednotlivé instituce nepřesáhl 15 % a celkem tam publikovali autoři přibližně ze stejného počtu institucí jako článků, takže z hlediska afilací docela pestrá skladba. Redakční rada pochází převážně z Česka, ale zastoupení mají i akademici z vyspělých zemí, a to nejvíce z USA a Austrálie. Podle citačního SJR indexu z roku 2016 spadá tento časopis v podoborech „*Earth and Planetary Sciences (miscellaneous)*“ a „*Environmental Science (miscellaneous)*“ do druhého kvartilu, ale v předchozích letech byl v obou dokonce v kvartilu prvním. Sebecitací měl méně než 10 %. Citace přichází z různých zdrojů z celého světa.

Dalším časopisem na podobné úrovni je [Folia Parasitologica](#), který vydává Parazitologický ústav Akademie věd České republiky. Založen byl v roce 1966 a v předchůdci Scopusu indexován již záhy od roku 1971. Zároveň je zapsán i ve Web

of Science. V letech 2013-2016 v něm vyšlo 221 článků. Nejvíce z nich pocházelo od autorů z USA s 25 % a až potom z Česka se 17 % a dále z Brazílie s 9 %, Polska s 8 % a Austrálie a Francie se 6 %. Na seznamu nejčastějších afiliací jsou kromě Akademie věd České republiky, Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Univerzity Karlovy a Masarykovy univerzity rovněž Russian Academy of Sciences, King Saud University, Universidad de Buenos Aires a několika desítek různých institucí mimo jiné z USA a Číny. Podle citačního SJR indexu z roku 2016 spadá v podoboru „Parasitology“ do třetího kvartilu, i když se mu již podařilo několik let držet ve druhém a dokonce prorazit i do prvního kvartilu. Citace opět pocházejí z celého světa a sebemitaci neměl v posledním roce žádnou.

Kromě již výše zmíněného časopisu *Photosynthetica*, má i několik dalších časopisů poměrně vysoké podíly článků od autorů z méně rozvinutých asijských zemí, a to zejména z Číny, Turecka, Indie či Íránu. Nejedná se o ekonomicky a vědecky zaostalé země, a to zejména v některých oborech, ale jako celek nejde ani o země ze špičky technologického žebříčku. Najdeme tam sice i špičkové instituce, ale rovněž mnoho nevýznamných, jejichž výzkumníci se prostě snaží někde publikovat. Do této skupiny patří například časopisy *Acta Technica*, *Applications of Mathematics*, *Ceramics – Silikáty*, *Kybernetika*, *Neural Network World* anebo *Radioengineering*. Podíl článků s autory z Česka je v těchto časopisech nanejvýš čtvrtinový a všechny vychází pouze v angličtině, takže mezinárodní přesah se jim upřít nedá. Namísto je však otázka, proč v nich ve větším počtu publikují přispěvatelé právě z těchto zemí. Žádný z nich totiž nevykazuje vysokým SJR indexem a v pomyslných žebříčcích relevance ve svých oborech figurují dole. Špičkové zahraniční přispěvatelé tím asi spíše odrazují. Pro akademiky z těchto asijských zemí jsou možná vítanou schůdnou cestou, jak proniknout do „západních“ časopisů.

Tabulka 5: Příklady mezinárodních časopisů vydávaných v Česku

Název časopisu	Název vydavatele (konsolidovaný)	Rok založení	Rok první indexace ve Scopusu	V letech 2013-2016					Scopus SJR index (2016)
				Počet článků*	% článků od autorů z Česka	% článků od autorů ze Slovenska	% článků od autorů ze stejné instituce jako vydavatel	% článků od autorů ze tří nejčastějších institucí	
Photosynthetica	Akademie věd České republiky	1967	1979	285	2 %	1 %	1 %	17 %	0,737
Cyberpsychology	Masarykova univerzita	2007	2011	87	9 %	0 %	7 %	15 %	0,552
European Journal of Entomology	Akademie věd České republiky	1904	1993	266	11 %	2 %	5 %	13 %	0,522
Journal of WSCG	Západočeská univerzita v Plzni	1992	2009	60	3 %	0 %	0 %	12 %	0,144
Fottea	Česká algologická společnost	2001	2008	78	35 %	0 %	0 %	38 %	0,614
Bulletin of Geosciences	Česká geologická služba	1925	2003	158	36 %	4 %	11 %	30 %	0,500
Folia Parasitologica	Akademie věd České republiky	1966	1971	221	17 %	4 %	12 %	20 %	0,421

*) Počet záznamů typu „Articles“.

Zdroj: Scopus (stav k dubnu a říjnu 2017), vlastní zpracování.

Zvláštní případy

Zvláštní kritéria si zasluhují časopisy v oborech humanitních a uměleckých věd, které se zabývají navýsost místní problematikou, a tudíž jejich místní zaměření je zcela přirozené. Nehledě na to, že v těchto oborech hrají prim knihy a jiné komunikační platformy, nikoliv články v indexovaných časopisech. Nicméně ryze českých výzkumných témat, která ze své podstaty nemohou zajímat širší světovou vědeckou komunitu a o kterých má smysl komunikovat pouze v českém kontextu, je opravdu poskrovnu. Jedná se především o studium národních dějin, jazyka, literatury, kultury anebo umění, jako je typicky bohemistika, popřípadě některé podobory archeologie, antropologie či práva.

K přirozeně místním časopisům patří například *Česká literatura* z Ústavu pro českou literaturu Akademie věd České republiky, *Listy filologické* z Kabinetu pro klasická studia Filosofického ústavu Akademie věd České republiky, *Slavia* ze Slovanského ústavu Akademie věd České republiky anebo *Slovo a slovesnost* z Ústavu pro jazyk český Akademie věd České republiky. Za kulturně místně specifické se pravděpodobně dají považovat i humanitně zaměřené časopisy *Archaeologia Historica* z Masarykovy univerzity, *Illuminace* z Československého filmového ústavu, *Archeologické rozhledy* z Archeologického ústavu Akademie věd České republiky, *Interdisciplinaria Archaeologica* z Archeologického centra Olomouc, *Český lid* z Etnologického ústavu Akademie věd České republiky, *Studia Theologica* z Univerzity Palackého v Olomouci anebo *Umění* z Ústavu dějin umění Akademie věd České republiky.

Pozornost si zaslouží časopis *Eirene* vydávaný Kabinetem pro klasická studia Filosofického ústavu Akademie věd České republiky, který si z hlediska skladby autorské základny v ničem nezadá s těmi mezinárodními, ač oborově spadá do humanitních věd. Založen byl v roce 1960 a ve Scopusu je od roku 2002. Zároveň je indexován i ve Web of Science. V letech 2013-2016 v něm bylo publikováno 69 článků. Jelikož uveřejňuje výzkum o starověkém Řecku a Římu a klasické tradici v Evropě, vlastně ani nepřekvapí, že nejvíce - 41 % článků je od autorů z Itálie. Nicméně za pozornost stojí, že články od autorů z Česka jsou s podílem 6 % až páté nejčastější za Rakouskem s 16 % a Německem a Maďarskem se 7 %. Přispělo rovněž několik autorů z Belgie, Řecka, Polska, USA, Nizozemí, Norska a Švýcarska. Jen jeho citační ohlas zůstává na velmi nízké úrovni.

Záměrně jsou z tohoto výčtu vynechány společenské vědy, ve kterých se v podstatě ve všech oborech přirozeně utváří celosvětová vědecká komunita. Společenské jevy jsou sice zasazeny v místním kontextu, ale to neznamená, že jsou zcela místně unikátní. Málokterý společenský fenomén je natolik český, že by ve své podstatě nebyl přítomen jinde na světě. Pro výzkum společenských jevů je velmi užitečná komparace, a tudíž sdílení výsledků prostřednictvím komunikace a kritiky v mezinárodních publikačních platformách. Společenskovědní výzkum, který je publikován v ryze místních časopisech, anebo dokonce pouze v češtině, je promarněnou příležitostí přispět do mezinárodního diskurzu. Je to nešťastné zvláště v zemích, ve kterých byly tyto vědy po desítky let ideologicky devastovány komunistickými režimy a které se potřebují co nejdříve vrátit na úroveň běžnou ve vyspělých zemích.

Diskuse

Předložená studie nastavuje zrcadlo českému publikačnímu prostoru. Ryze místních časopisů se v českém prostředí vydává poměrně hodně. Řada z nich publikuje ve velkém výsledky bádání, které nemají šanci projít náročnějším recenzním řízením a uspět na mezinárodním fóru. Některé z nich dokonce fungují na principech akademického samizdatu. Proč je tolik českých vědeckých časopisů indexováno ve Scopusu? Proč čeští vydavatelé provozují takových časopisů řádově více než je zvykem ve srovnatelných vyspělých zemích? Jak je jejich vydávání a hlavně psaní článků do nich financováno? Proč tomu někteří akademici věnují tolik pracovního času? Souvisí to se způsobem hodnocení výzkumu? Co se v této oblasti v poslední době změnilo? Jak dál do budoucna?

Scopus v problémech

Scopus deklaruje, že každý indexovaný časopis musí splňovat určitá minimální kritéria (Scopus 2017a). Některá jsou triviální jako „*publicly available description of the peer review process*“ anebo jsou technického ražení jako „*full journal content available online*“. Další jsou ošidnější jako požadavky na „*academic contribution to the field*“ anebo „*readability of articles*“. Jedním z kritérií je však velmi konkrétně i „*diversity in geographical distribution of authors*“. Kromě toho je tam i podobné kritérium „*diversity in geographical distribution of editors*“. Řada v Česku vydávaných časopisů v databázi Scopus tyto požadavky na rozmanitost neplní. Pokud neprospívají i v bibliometrických kritériích jako „*citedness of journal articles in Scopus*“, což se spouště místních časopisů rovněž dlouhodobě nedaří, nabízí se otázka, jak se jim vůbec podařilo do této databáze dostat.

Když časopis projde tímto prvotním sítím, měl by být podle oficiálních pravidel následně každoročně přehodnocován pomocí šesti převážně bibliometrických metrik jako jsou „*self-citation rate*“, „*total citation rate*“ a impaktní faktor CiteScore, jejichž hodnoty jsou porovnávány vůči oborovým průměrům. Pokud se byť jenom v jedné z těchto metrik časopis dva roky po sobě příliš odchyluje od toho, co je v relevantních oborech zvykem, měl by znovu plně projít přezkumem podle výše zmíněných kritérií, jako když byla jeho indexace zvažována poprvé. A pokud vyjde najevo, že tato kritéria neplní, mělo by být indexování v něm následně vydaných článků přerušeno. Již dříve indexovaný obsah však v citační databázi zůstává. Dodejme, že v letošním roce byl spuštěn nový „*Radar tool*“, který by měl určit silně vybočující časopisy pro přezkum podle analytických algoritmů i podle metrik jako „*unexplainable changes in geographical diversity of authors or affiliations*“. Bude zajímavé sledovat, k čemu to povede.

Každopádně v databázi Scopus zůstávají časopisy, nad jejichž indexací vzhledem k těmto kritériím zůstává rozum stát. Připomeňme, že například časopis *Scientia Agriculturae Bohemica* má 86 % článků od autorů nejen ze stejné země, ale rovnou se stejnou afilací jako vydavatel, a časopis *Manufacturing Technology* má 71 % sebecitací, a dokonce nemá ani plné texty článků online. Spousta dalších místních časopisů je zralá

na přezkum přinejmenším z důvodu nízkých citačních metrik. Z definice všechny ryze místní časopisy by neměly plnit požadavky na geografickou rozmanitost autorů, i když zde Scopus neuvádí přesnou hranici, pod kterou je to ještě považováno za přijatelné. Není také zřejmé, kolik ze vstupních kritérií musí časopis nesplnit, aby bylo jeho indexování přerušeno. Nedá se vyloučit, že řada časopisů každoročně do přezkumu padá, ale uvedená kritéria jsou posuzována natolik benevolentně, že většina z nich nakonec indexována zůstane.

Stálo by za úvahu ke vstupním kritériím přidat požadavek na „*diversity in institutional distribution of authors*“, aby se podařilo podchytit samizdatové časopisy, které mají většinu autorů z několika málo institucí, byť se mohou nacházet v různých zemích. To by však vyžadovalo harmonizaci názvů afiliací autorů, kde je dnes v této databázi mnoho nepřesností. Kritérium „*diversity in geographical distribution of authors*“ by mělo být přidáno mezi metriky rozhodující o přezkumu, protože je možné ho jednoduše spočítat již z existujících dat. Když je to jedna z podmínek prvotní indexace, není důvod tento ukazatel nebrat vážně. Rovněž by bylo vhodnější pro zařazení na přezkum používat pokročilejší SJR citační index než jednoduchý CiteScore impakt faktor, který lze podstatně snadněji navyšovat sebecitacemi anebo citacemi ze spřátelených nevýznamných časopisů.

Méně může být více

Databáze Scopus není vhodná pro každého. Zařazením do světové citační databáze jde časopis takřkajíc „s kůží na trh“. Deklaruje tím, že se považuje za vědecké periodikum s mezinárodním přesahem. Získá sice rádobu větší prestiž, ale zároveň je na něj lépe vidět, včetně jeho citačního ohlasu a skladby přispívajících autorů. Srovnání s nejlepšími časopisy v oboru často odhalí slabiny, které by jinak zůstaly skryté. S indexací je také spojena větší zodpovědnost, protože na základě článků v indexovaných časopisech se daleko častěji rozhoduje o rozdělování veřejných peněz či kariéerním postupu vědců. Pro akademicky poctivý časopis, který si místní komunita vede pro vlastní potřeby, může být daleko lepší zůstat „za větrem“ a do světové citační databáze nevstupovat.

Podobně pro jednotlivé akademiky nutně neplatí, že více článků v indexovaných časopisech, bez ohledu v jakých, je vždy lepší. Náhrada kvality kvantitou sice může být přínosná díky dosavadnímu způsobu vládního hodnocení, ale v oborových standardů znalé akademické společnosti to může být kontraproduktivní. Je lepší mít v osobním profilu spíše méně článků v renomovaných mezinárodních časopisech, než záplavu místních nebo dokonce samizdatových publikací. S podivným publikačním profilem může český akademik na solidní vědecké kontakty, pozvání na seminář či do společného projektu zapomenout. Kdo chce být pozitivně vnímán západními kolegy ze solidních pracovišť, na tuto skutečnost musí myslet již od začátku kariéry. Co se totiž v citační databázi jednou objeví, už z ní nikdy nezmizí a později to může pro vědce představovat nepřijemné stigma.

Naše srovnání s řadou vyspělých zemí jasně ukazuje, že provádění špičkové vědy nevyžaduje vydávání vlastních časopisů. Zmenšení jejich počtu by české vědě mohlo

dokonce prospět, pokud by to místní akademiky v nich dnes publikující donutilo vylézt z ulity českého výzkumného prostoru a více se angažovat mezinárodně. Provozování vlastního časopisu je navíc spojeno s nezanedbatelnými náklady, a to zejména ve formě času zapojených akademiků, který může být daleko účelnější využít jinak. Špičková a mezinárodně dobře zasíťovaná česká vědecká pracoviště jako Ústav organické chemie a biochemie Akademie věd České republiky, některé fakulty ČVUT anebo naše domovské CERGE-EI žádný vlastní vědecký časopis nevydávají, a kdyby snad ano, byli by jejich akademici od publikování v něm spíše odrazováni. Pro děláni dobré vědy v malé zemi to není potřeba.

Jiná forma predátorství

Recenzní řízení v místních časopisech je problematické. Pokud je redakční rada složená téměř výhradně z místních akademiků, a když jsou články dokonce v češtině, je okruh dostupných recenzentů velmi omezen. Praxe dvojího zaslepení není účinná, protože místní akademici o sobě ví, dobře se znají a vědí, na čem bádají. Není pak těžké uhádnout, kdo článek nabídl k publikaci a ani kdo k němu napsal recenzi. Akademici, kteří dominantně publikují v místních časopisech, si navíc tyto role často vyměňují. Jednou člověk píše vstřícný posudek na článek od kolegy, a ten mu tuto laskavost za pár měsíců k oboustranné spokojenosti vrátí. Navenek může všechno vypadat v pořádku. Jedná se ale o kvalitativně jinou situaci, než když je příspěvek zaslán do respektovaného mezinárodního časopisu, kde přistane na stole redaktora, se kterým se autor osobně nezná a který má k dispozici zástupy nezávislých recenzentů z celého světa.

Nejhorší z místních časopisů nemusí být o nic méně „predátorské“, než pochybné zahraniční tituly, které se donedávna nacházely na takzvaných Beallových seznamech (Macháček a Srholec 2016 a 2017). Jen režim fungování a motivace mohou být jiné než v případě zneužívání autory placeného otevřeného přístupu. Jejich predátorská respektive parazitní podstata může spočívat v tom, že díky automatismu vládního hodnocení, skrze takzvaný kafemlejek, takový časopis umožňuje vlastní výzkumné organizaci či spřízněným ukousnout větší díl institucionální podpory, než by jim jinak příslušel. Tyto výnosy, a nikoliv poplatky autorů, potom mohou bohatě pokrývat náklady spojené s vydáváním takového časopisu. Střet zájmů spojený s tlakem na publikování co největšího počtu takových článků je zde nasnadě. Některé se mohly stát doslova tiskárnami na peníze.

Nové hodnocení na obzoru

Z tohoto pohledu je třeba uvítat schválení takzvané Metodiky 2017+ (Úřad vlády ČR, 2017), která má potenciál zpřetrhat nežádoucí motivace vyvolávané dosavadním pojetím vládního hodnocení výzkumných organizací na vysokých školách a resortních ústavech. S novou metodikou dokonce začíná v jejím bibliometrickém modulu platit, že přemíra článků v místních málo citovaných časopisech může hodnocení výzkumné

organizace zhoršit. Články v časopisech s nízkým citačním ohlasem totiž posunují bibliometrické profily organizací směrem do nižší kvality. Při hodnocení bude najednou záležet, ze které části tohoto spektra pocházejí publikační výsledky. Při zařazování výzkumných organizací na čtyřstupňové škále od „podprůměrné“ po „vynikající“ může být velký podíl publikací v místních časopisech přítěží. Některé výzkumné organizace tak bude čekat nepříjemný střet s realitou.

Nicméně dobíhající způsob vládního hodnocení nelze na vysokých školách považovat za mrtvý, dokud se podle tohoto klíče budou mezi ně a uvnitř nich rozdělovat peníze na výzkum, což bude přinejmenším ještě několik let. Zásadní chybou nové metodiky totiž bylo, že zafixovala základnu pro rozdělení prostředků na rozvoj výzkumných organizací podle posledních výsledku starého systému. Za nafukování bodů tudíž poplynou peníze i nadále. Škoda, že tato základna nebyla nejdříve očištěna alespoň o výsledky v predátorských časopisech a pochybných knižních nakladatelstvích anebo ještě lépe i v nevýznamných místních časopisech. Dokud se nezačne institucionální podpora výzkumu rozdělovat podle nové metodiky, budou se v hlavách řady akademiků pořád počítat body. Do té doby nelze vyloučit, že se starý systém vrátí zpátky, anebo že bude v nějaké mírně upravené formě v sektoru vysokých škol přežívat i nadále.

Ani definitivním odklonem od starého vládního hodnocení výzkumných organizací však tyto motivace úplně nezmizí. Počítání čárek za indexované články totiž zakořenilo tak silně, že se do značné míry i nadále používá pro hodnocení projektů v GA ČR či interních grantových agenturách na vysokých školách, ale také při habilitačních a profesorských řízeních anebo doktorských obhajobách. Na řadě fakult jsou například pro získání docentury doporučovány nebo dokonce vyžadovány minimální počty článků v takzvaných „impaktovaných“ časopisech, už se ale dostatečně neřeší, zda jsou vydány v místních či samizdatově spřízněných časopisech, které ve světě pořádně nikdo nečte, anebo v respektovaných mezinárodních časopisech, ve kterých je recenzní řízení podstatně náročnější. Stálo by za úvahu posunout požadavky na kvalitu publikačního výkonu o stupínek výše i v jiných typech hodnocení vědy na nižších úrovních.

Je také třeba zlepšit povědomí české akademické obce o propastných rozdílech v kvalitě časopisů, které jsou indexovány nejen ve Scopusu, ale také ve Web of Science. Již samotná indexace časopisu je v některých kruzích považována za známku vysoké kvality. Přitom v obou databázích přežívá mnoho zbytných až podivných časopisů, které jsou indexovány úplně stejně jako ty skutečně špičkové, ve kterých vycházejí zásadní práce. Kdo v takovém časopise nepublikoval, těžko porozumí, kolik námahy navíc to vyžaduje a že dávat takové výsledky do jednoho koše s příspěvky v okrajových časopisech je zásadní chybou. Smysluplné hodnocení mezi nimi musí narýsovat tlustou dělicí čáru.

Doporučení pro hodnocení

Pokud se má český výzkumný systém přiblížit vyspělým zemím, měl by se pohled na ryze místní časopisy rychle přehodnotit. Možností, jak v prostředí samosprávných vysokých škol dosáhnout změny, je zpřetrhat ryze finanční motivace takové časopisy vydávat a publikovat v nich. Nejedná se však pouze o jejich nepřímé financování skrze dosavadní vládní metodiku hodnocení a navazujícího financování. Vydávání řady místních časopisů totiž vládní instituce jako například Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy anebo Ministerstvo zemědělství dokonce přímo dotují. Ze strany těchto poskytovatelů by mělo být jasně deklarováno, že v tomto budoucnost české vědy nespočívá.

Navrhujeme několik poměrně jednoduchých kritérií, pomocí kterých by se při hodnocení a následném financování výzkumu podařilo zohlednit drtivou většinu ryze místních a samizdatových časopisů. Nemělo by se to však týkat vybraných oborů humanitních a uměleckých věd, ve kterých je, jak je již opakovaně zdůrazňováno výše, přirozené takto publikovat. Kromě těchto oborů by měl systém hodnocení výzkumu na národní i nižších úrovních, ať už bude založen na informovaném peer-review v panelech anebo něčem jednodušším, bedlivě sledovat nadměrné publikování v časopisech s tímto profilem:

- 1) Více než 20 % článků od autorů ze stejné (konsolidované) instituce, která časopis vydává.
- 2) Více než 40 % článků od autorů ze 3 nejčastějších institucí.
- 3) Více než 33 % článků od autorů z Česka anebo ze Slovenska (případně ze všech zemí bývalého východního bloku, tj. všech členů bývalé RVHP a Varšavské smlouvy).
- 4) Více než 66 % článků od autorů ze 3 nejčastějších zemí působení.

Přes toto síto by dnes prošlo pouze 22 českých a 4 slovenské časopisy indexované ve Scopusu. Pokud bychom navíc vyřadili i časopisy, které některá z těchto kritérií plní jen relativně těsně (o méně než 3 procentní body), zbylo by pouze 15 českých a 4 slovenské časopisy. Nemělo by se to týkat pouze časopisů vydávaných v Česku a na Slovensku, ale kdekoliv na světě, aby tato kritéria nešla obcházet přes zahraniční vydavatele.

Kritéria to však nejsou bezproblémová. Navržené hranice by se musely zpřesnit při pilotním testování a zřejmě i určit odlišně alespoň pro široce vymezené obory. Autoři z Číny, Indie, Turecka či Íránu, kteří se mohou v mnohém podobat těm ze zemí bývalého východního bloku, dokáží s těmito metrikami rovněž velmi zahýbat. Některé výjimky, na které tato kritéria příliš dobře nepasují, jako třeba již výše zmíněné příklady relativně dobrých časopisů *Preslia*, *Fottea* anebo *Bulletin of Geosciences*, by se musely ošetřit jednotlivě. Anebo by nemusel být na takovou „černou listinu“ zařazen časopis, který přesáhne kritickou hranici pouze v jedné ze čtyř navržených metrik, aby tam zbytečně nespady i časopisy, které ustřelí pouze v jednom ohledu, ale jinak jsou v pořádku.

Za články v časopisech, které přes tato kritéria neprojdou, by se měly v dosavadním vládním systému hodnocení seškrtnat body. Do pokročilejších hodnocení, která používají bibliometrické analýzy jako podklady pro rozhodování odborných panelů, by se měly takové metriky přidat. Zejména zahraničním panelistům, kteří nemusí být dopodrobna seznámeni s místními specifiky, by mohl mnohé napovědět nejenom pohled na rozdělení výsledků výzkumné organizace podle citačního ohlasu časopisů, ale i podle struktury autorů do nich přispívajících. Anebo by mohlo stačit přidat jen podíl výsledků výzkumné organizace v těchto ryze místních časopisech. Některé časopisy se totiž naučily citační index uměle navyšovat, což údaje v prvním členění nemusí odhalit. Bylo by to užitečné zohlednit nejen při hodnocení výzkumných organizací anebo projektů, ale rovněž při rozhodování o kariérním postupu jednotlivých akademiků.

Literatura

Borovička, J. (2010) Jak české ekonomické časopisy ohýbají citační systém. Blog Pinus@Chicago. <https://pinus-chicago.blogspot.cz/2010/08/jak-ceske-ekonomicke-casopisy-ohybaji-7828.html>. Přístup 26. listopadu 2017.

ČSÚ (2016) Ukazatele výzkumu a vývoje – 2015. Český statistický úřad, <https://www.czso.cz/csu/czso/ukazatele-vyzkumu-a-vyvoje-2015>

Eurostat (2017) Total R&D personnel by sectors of performance, occupation and sex (přístup 5. září 2017). Eurostat.

Guerrero-Bote, V. P. a Moya-Anegón, F. (2012) A further step forward in measuring journals' scientific prestige: The SJR2 indicator. *Journal of Infometrics*, 6(4), 674-688.

Jurajda, Š., Kozubek, S., Münich, D. a Škoda, S. (2016) Oborová publikační výkonnost pracovišť výzkumných organizací v České republice v letech 2009-2013. Studie IDEA. Think-tank IDEA při NHÚ AV ČR. [https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA Studie 8 2016 Publikacni vykonnost 2009 2013/mobile/index.html](https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA%20Studie%208%202016%20Publikacni%20vykonnost%202009%202013/mobile/index.html)

Macháček, V. a Srholec, M. (2016) Predátorské časopisy ve Scopusu. Studie IDEA. Think-tank IDEA při NHÚ AV ČR. <https://idea.cerge-ei.cz/zpravy/predatorske-casopisy-ve-scopusu>

Macháček, V. a Srholec, M. (2017) Pod pokličkou Beallových seznamů. Studie IDEA. Think-tank IDEA při NHÚ AV ČR. [https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA Studie 6 2017 Pod poklickou Beallovych seznamu/mobile/index.html](https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA%20Studie%206%202017%20Pod%20poklickou%20Beallovych%20seznamu/mobile/index.html)

Mongeon, P., a Paul-Hus, A. (2016) The journal coverage of Web of Science and Scopus: a comparative analysis. *Scientometrics*, 106(1), 213-228.

Münich, D. a Škoda, S. (2016) Světové srovnání českých a slovenských vědeckých časopisů podle indikátorů Impact Factor (IF) a Article Influence Score (AIS). Studie IDEA. Think-tank IDEA při NHÚ AV ČR. [https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA Studie 19 2016 Srovnani casopisu podle IF a AIS/mobile/index.html](https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA%20Studie%2019%202016%20Srovnani%20casopisu%20podle%20IF%20a%20AIS/mobile/index.html)

Münich, D. (2012) Citační bratrstva. Blog O hodnocení a financování vědy (Daniel Münich soukromě). <http://metodikahodnoceni.blogspot.cz/2012/05/citacni-bratrstva.html> Přístup 26. listopadu 2017.

OECD (2016) Total researchers in full-time equivalent. Main Science and Technology Indicators database. Vol. 2016/2. Přístup 5. září 2017.

SCImago (2007). SJR — SCImago Journal & Country Rank. <http://www.scimagojr.com>. Přístup 18. července 2017.

Scopus (2017a) Content Policy and Selection. Dostupné na <https://www.elsevier.com/solutions/scopus/content/content-policy-and-selection>. Přístup 26. listopadu 2017.

Scopus (2017b) Scopus Source List April 2017. Již není ke stažení.
Přístup 9. srpna 2017.

Scopus (2017c) Scopus on-line database. Placená databáze.
<https://www.scopus.com>.

Scopus (2017d) Scopus Content Coverage Guide. Srpen 2017.
<https://www.elsevier.com/solutions/scopus/content>. Přístup 26. listopadu 2017.

Scopus (2017e) Scopus Source List October 2017.
<https://www.scopus.com/sources.uri>. Přístup 6. listopadu 2017.

Úřad vlády ČR (2013) Metodika hodnocení výsledků výzkumných organizací a hodnocení výsledků ukončených programů (platná pro léta 2013 až 2016). Dostupné na <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=685899>.

Úřad vlády ČR (2017) Metodika hodnocení výzkumných organizací a hodnocení programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací. Dostupné na: <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=799796>.

Předchozí publikace

- Říjen 2017: Klára Kalíšková. „[IDEA PRO VOLBY 2017. Rodinná politika v programech politických stran: přehled a rozbor](#)“
- Září 2017: Filip Pertold, Jiří Šatava. „[IDEA PRO VOLBY 2017. Důchody a důchodci ve volebních programech](#)“
- Září 2017: Daniel Münich. „[IDEA PRO VOLBY 2017. Platy učitelů ve volebních programech: přehled a rozbor](#)“
- Srpen 2017: Ján Palguta. „[Kdo je váš starosta: volební soutěž a charakteristiky zastupitelů v ČR](#)“
- Červenec 2017: Alena Bičáková, Štěpán Jurajda, Lucie Zapletalová. „[Vrána k vráně sedá aneb důležitost oboru studia při výběru partnera](#)“
- Červen 2017: Daniel Münich. „[IDEA PRO VOLBY 2017. Nízké platy učitelů: hodně drahé šetření](#)“, Interaktivní aplikace studie <https://idea.cerge-ei.cz/platy-ucitelu>
- Červen 2017: Jiří Šatava. „[IDEA PRO VOLBY 2017. Příjmy seniorů – práce, nástupní důchody a jejich valorizace](#)“
- Červen 2017: Oleg Sidorkin, Martin Srholec. „[Do direct subsidies stimulate new R&D output in firms? A comparison of IMPULS, TIP and ALFA programmes](#)“
- Květen 2017: Klára Kalíšková. „[IDEA PRO VOLBY 2017. Podpora rodin s dětmi: daně, dávky a veřejné služby](#)“
- Květen 2017: Vít Macháček, Martin Srholec. „[Pod pokličkou Beallových seznamů](#)“
- Březen 2017: Libor Dušek. „[Přísnější tresty za vraždy? Vyhodnocení dopadů legislativního návrhu](#)“
- Březen 2017: Štěpán Jurajda, Stanislav Kozubek, Daniel Münich, Samuel Škoda. „[Ženy a muži v českém výzkumu: publikační výkon, produktivita, spoluautorství a trendy](#)“
- Únor 2017: Matthias Doepke, Fabian Kindermann, překlad Ondřej Lukáš, Filip Pertold „[Proč ženy v Evropě nechtějí mít více dětí?](#)“
- Prosinec 2016: Lukáš Rečka, Milan Ščasný. „[80% snížení emisí skleníkových plynů: analýza vývoje energetiky České republiky do roku 2050](#)“
- Prosinec 2016: Iva Zvěřinová, Milan Ščasný, Mikolaj Czajkowski a Eva Kyselá. „[Výzkum preferencí obyvatel pro klimatické politiky: Podporují Češi, Poláci a Britové jejich zavedení?](#)“
- Prosinec 2016: Daniel Münich a Samuel Škoda. „[Světové srovnání českých a slovenských časopisů podle indikátorů Impact Factor \(IF\) a Article Influence Score \(AIS\)](#)“
- Prosinec 2016: Jiří Šatava. „[Daňový systém snižuje motivaci matek s menšími dětmi k práci: Doporučení a jeho vyhodnocení](#)“
- Prosinec 2016: Ján Palguta, Martin Srholec. „[Stimulují přímé dotace soukromé výdaje firem na VaV? Metoda regresní diskontinuity](#)“, příloha „[Metodika hodnocení hospodárnosti účelové podpory pro aplikovaný výzkum a vývoj ve firmách](#)“
- Listopad 2016: Vít Macháček a Martin Srholec. „[Transfer znalostí do praxe podnikajícími akademiky v České republice](#)“
- Listopad 2016: Vít Macháček, Martin Srholec. „[Predátorské časopisy ve Scopusu](#)“
- Listopad 2016: Vít Macháček, Tereza Hrtúsová. „[Brexit vylepší vyjednávací pozici velkých států v Radě EU. Nejvíce posílí Polsko](#)“
- Říjen 2016: Ján Palguta. „[Konkurence politických uskupení v obecních zastupitelstvech a veřejné zakázky](#)“
- Září 2016: Daniel Münich, Vladimír Smolka. „[Platy českých učitelů zůstávají velmi nízké](#)“
- Srpen 2016: Štěpán Jurajda, Stanislav Kozubek, Daniel Münich, Samuel Škoda. „[Medzinárodné porovnanie kvality publikačného výkonu vedných odborov na Slovensku](#)“, „[Odborové prehľady](#)“
- Červenec 2016: Jiří Šatava. „[Vliv mateřství na výši starobního důchodu](#)“
- Červenec 2016: Ján Palguta. „[Dárci politických stran na trhu veřejných zakázek](#)“
- Červen 2016: Štěpán Jurajda, Stanislav Kozubek, Daniel Münich, Samuel Škoda. „[Národní srovnání vědeckého publikačního výkonu Akademie věd České republiky: kvantita vs. kvalita a spoluautorství](#)“
- Červen 2016: Petr Janský, Filip Pertold, Jiří Šatava. „[Rozvody a příjmy žen v České republice: první zjištění v České republice na základě individuálních dat](#)“
- Květen 2016: Štěpán Jurajda, Stanislav Kozubek, Daniel Münich, Samuel Škoda. „[Oborová publikační výkonnost pracovišť výzkumných organizací v České republice v letech 2009-2013](#)“
- Květen 2016: Petr Janský, Klára Kalíšková, Daniel Münich. „[Dopad daní a dávek na příjmovou nerovnost a relativní chudobu v České republice](#)“
- Duben 2016: Miroslava Federičová, Filip Pertold, Michael L. Smith. „[Sebedůvěra třídy a soutěž spolužáků o osmiletá gymnázia](#)“
- Březen 2016: Jiří Šatava „[Podpora rodin s dětmi prostřednictvím daňové dávkového systému](#)“
- Březen 2016: Ján Palguta, Filip Pertold „[K čemu vede \(ne\)transparentnost veřejných zakázek?](#)“
- Březen 2016: Klára Kalíšková, Daniel Münich, Filip Pertold. „[Veřejná podpora míst ve školách se vyplatí: Analýza výnosů a nákladů](#)“
- Únor 2016: Filip Pertold. „[Přechod na střední školu, pití alkoholu a vliv vrstevníků na kouření mládeže](#)“

- Leden 2016: Štěpán Jurajda, Stanislav Kozubek, Daniel Műnich, Samuel Škoda. „[An International Comparison of the Quality of Academic Publication Output in the Czech Republic](#)“, attachment „[Discipline sheets](#)“
- Prosinec 2015: Libor Dušek, Jiří Šatava. „[Zdanění vysokopřijímavých osob](#)“
- Prosinec 2015: Libor Dušek. „[Hrozí opět přeplnění věznic? Predikce počtu vězňů v České republice](#)“
- Prosinec 2015: Štěpán Jurajda, Stanislav Kozubek, Daniel Műnich, Samuel Škoda. „[Mezinárodní srovnání kvality publikačního výkonu vědních oborů v České republice](#)“, příloha „[Oborové listy](#)“
- Listopad 2015: Mariola Pytlíková. „[Rozdíly ve výši výdělků ve vztahu k mateřství a dítěti v rodině](#)“
- Listopad 2015: Klára Kalíšková. „[Skills Mismatches in the Czech Republic](#)“
- Listopad 2015: Jiří Šatava. „[Pracovní aktivita po dosažení důchodového věku: Institucionální pobídky v České republice](#)“
- Říjen 2015: Alena Bičáková, Klára Kalíšková. „[Od mateřství k nezaměstnanosti: Postavení žen s malými dětmi na trhu práce](#)“
- Září 2015: Jiří Šatava. „[Working Beyond Pensionable Age: Institutional Incentives in the Czech Republic](#)“
- Září 2015: Jana Bakalová, Radim Boháček, Daniel Műnich. „[Komparativní studie věku odchodu do důchodu v České republice](#)“ (česká verze studie „A Comparative Study of Retirement Age in the Czech Republic“ z června 2015)
- Září 2015: Štěpán Jurajda, Daniel Műnich. „[Oborová publikační výkonnost výzkumných pracovišť v České republice v letech 2008-2012](#)“ (studie obsahuje interaktivní internetový nástroj, pomocí kterého je možné zvolit obor či pracoviště a zobrazit řazení pracovišť dle preferovaného ukazatele)
- Září 2015: Daniel Műnich, Mária Perignáthová, Lucie Zapletalová, Vladimír Smolka. „[Platy učitelů českých základních škol: setrvale nízké a neatraktivní](#)“
- Srpen 2015: Jan Švejnar. „[Miliardáři versus lidé / Billionaires versus People](#)“
- Červen 2015: Jana Bakalová, Radim Boháček, Daniel Műnich. „[A Comparative Study of Retirement Age in the Czech Republic](#)“ (v angl. jazyce, srovnávací studie věku odchodu do důchodu v České republice)
- Květen 2015: Josef Montag, Lucie Zapletalová. „[Bodový systém a jeho vliv na počet smrtelných nehod](#)“
- Březen 2015: Vojtěch Bartoš. „[\(Ne\)diskriminace žen při žádosti o zaměstnání v důsledku mateřství: Experiment](#)“
- Prosinec 2014: Klára Kalíšková, Lucie Zapletalová. „[Společným zdaněním k nižší zaměstnanosti žen](#)“
- Říjen 2014: Ágota Scharle. „[Co s ekonomickou neaktivitou v zemích Visegrádu?](#)“
- Říjen 2014: Štěpán Jurajda, Daniel Műnich, Lucie Zapletalová. „[Vliv informací z volebních lístků na výsledky obecních a krajských voleb](#)“
- Srpen 2014: Matěj Bajgar, Petr Janský. „[Regionální rozdíly v kupní síle: Ceny, platy, mzdy a důchody](#)“
- Červenec 2014: Štěpán Jurajda, Jiří Šatava. „[Budete mít nárok na důchod?](#)“
- Červen 2014: Daniel Műnich, Miroslava Federičová. „[Učení mučení, nebo škola hrou? Srovnání oblíbenosti školy a matematika pohledem mezinárodního šetření](#)“
- Červen 2014: Petr Bouchal, Petr Janský. „[Státní úředníci: Kolik jich vlastně je, kde a za kolik pracují?](#)“
- Květen 2014: Klára Kalíšková, Daniel Műnich. „[Komu pomůže navrhované zvýšení slevy na dani na dítě?](#)“
- Březen 2014: Vilém Semerák. „[Česká ekonomika pokračuje v růstu i v roce 2014](#)“
- Březen 2014: Miroslava Federičová, Daniel Műnich. „[Příprava na osmiletá gymnázia: velká žákovská steeplechase](#)“
- Březen 2014: Klára Kalíšková. „[Ženy v českém finančním sektoru 1994-2012: nové pracovní příležitosti pro mladé a vzdělané](#)“
- Prosinec 2013: Daniel Műnich, Tomáš Protivínský. „[Dopad vzdělanosti na hospodářský růst: ve světle nových výsledků PISA 2012](#)“
- Prosinec 2013: Libor Dušek, Jiří Šatava. „[Zdanění vysokých příjmů, reforma za reformou...](#)“
- Prosinec 2013: Libor Dušek, Klára Kalíšková, Daniel Műnich. „[Kdo a kolik odvádí do společné kasy? Zdanění příjmů ze zaměstnání a podnikání v českém systému](#)“
- Říjen 2013: Libor Dušek, Klára Kalíšková, Daniel Műnich. „[Co by od roku 2015 přinesla již schválená reforma přímých daní?](#)“
- Září 2013: Jiří Šatava. „[Dopad rozvodu na příjmy v důchodu](#)“
- Červen 2013: Ondřej Schneider, Jiří Šatava. „[Důchodový systém: scénáře budoucího vývoje](#)“
- Květen 2013: Ondřej Schneider, Jiří Šatava. „[Dopady reformy I. důchodového pilíře po roce 1996 na starobní důchody jednotlivců](#)“
- Květen 2013: Petr Janský. „[Účastníci penzijního připojištění](#)“
- Duben 2013: Martin Gregor. „[Může záporný hlas ve volebním systému se dvěma mandáty zvýšit kvalitu kandidátů?](#)“
- Březen 2013: Pavel Hait, Petr Janský. „[Kdo je nejvíce zasažen růstem cen? Rozdíly v inflaci pro různé domácnosti](#)“
- Prosinec 2012: Vilém Semerák. „[Zachrání Čína české exporty? Studie](#)“
- Listopad 2012: Petr Janský. „[Odhad dopadů změn DPH na domácnosti: porovnání dvou možných scénářů od roku 2013](#)“

- Říjen 2012: Pavla Nikolovová, Ján Palguta, Filip Pertold, Mário Vozár. „[Veřejné zakázky v ČR: Co říkají data o chování zadavatelů?](#)“
- Říjen 2012: Ondřej Schneider. „[Jaký důchod nás čeká? Alternativy vývoje státního průběžného důchodového systému](#)“
- Říjen 2012: Ondřej Schneider, Jiří Šatava. „[Český důchodový systém na rozcestí: Pro koho je výhodný přechod do druhého pilíře?](#)“
- Září 2012: Vilém Semerák. „[Dopady makroekonomického vývoje ČR na krajské úrovni: možnosti pro aktivní hospodářskou politiku](#)“ (studie pro potřeby Ekonomické rady Asociace krajů ČR)
- Září 2012: Vilém Semerák, Jan Švejnar. „[Možnosti pro aktivní hospodářskou politiku na krajské úrovni](#)“ (studie pro potřeby Ekonomické rady Asociace krajů ČR)
- Září 2012: Petr Janský, Zuzana Řehořová. „[Česká pomoc rozvojovým zemím: nejen finanční rozvojová spolupráce](#)“
- Září 2012: Petr Janský, Zuzana Řehořová. „[The Commitment to Development Index for the Czech Republic](#)“ (výzkumný článek)
- Září 2012: Daniel Münich, Jan Straka. „[Být či nebýt učitelem: platy českých učitelů pohledem nákladů ušlých příležitostí a širší souvislosti](#)“
- Srpen 2012: Štěpán Jurajda, Daniel Münich. „[Kde se v ČR dělá nejlepší výzkum](#)“
- Srpen 2012: Libor Dušek. „[Kde hledat příčiny přeplněných věznic](#)“
- Červen 2012: Daniel Münich, Petr Ondko, Jan Straka. „[Dopad vzdělanosti na dlouhodobý hospodářský růst a deficit důchodového systému](#)“
- Květen 2012: Klára Kalíšková, Daniel Münich. „[Česky: Nevyužitý potenciál země](#)“
- Duben 2012: Libor Dušek, Petr Janský. „[Očekávané dopady změn sazeb DPH na rozpočty krajů](#)“
- Březen 2012: Petr Janský, Daniel Münich. „[Co když vláda nebude valorizovat starobní důchody? První odhady dopadů na relativní chudobu důchodců v ČR](#)“
- Únor 2012: Ondřej Schneider. „[Rozpočtové instituce – evropské zkušenosti a aplikace na Českou republiku](#)“
- Únor 2012: Petr Janský, Ondřej Schneider. „[\(Ne\)udržitelnost \(dluhu\) veřejných financí](#)“
- Prosinec 2011: Vilém Semerák, Jan Švejnar. „[Evropská krize—Dopady měnové \(dez\)integrace na ČR](#)“
- Prosinec 2011: Vilém Semerák, Jan Švejnar. „[Evropská krize—Špatná a ještě horší řešení](#)“
- Prosinec 2011: Vilém Semerák. „[Evropská krize—Limity čínské podpory](#)“
- Srpen 2011: Ondřej Schneider. „[Důchodové systémy v Evropě: Reformují všichni](#)“
- Červenec 2011: Petr Janský, Klára Kalíšková. „[Jak sjednocení DPH kompenzovat rodinám s dětmi](#)“
- Květen 2011: Ondřej Schneider. „[Penzijní dluh: Břímě mladých](#)“
- Květen 2011: Libor Dušek, Ondřej Schneider. „[Poplatky penzijních fondů: Komentář](#)“
- Duben 2011: Jan Hlaváč, Ondřej Schneider. „[Finanční výkonnost penzijních fondů ve střední Evropě: Proč jsou české fondy nejhorší?](#)“
- Březen 2011: Libor Dušek, Petr Janský. „[Jak by sjednocení DPH na 17,5 % dopadlo na domácnosti a veřejné rozpočty](#)“
- Březen 2011: Libor Dušek, Petr Janský. „[Přehled hlavních dopadů daňových změn na domácnosti a veřejné rozpočty](#)“
- Únor 2011: Libor Dušek, Petr Janský. „[Jak by daňové změny dopadly na domácnosti a veřejné rozpočty](#)“
- Únor 2011: Libor Dušek, Petr Janský. „[Dopady sjednocení sazeb DPH na 20 % na životní úroveň domácností](#)“
- Prosinec 2010: Libor Dušek, Petr Janský. „[Odhad dopadů navrhovaných změn DPH na životní náklady domácností](#)“
- Září 2010: Libor Dušek, Vilém Semerák, Jan Švejnar. „[Jak na státní rozpočet: Ekonomický přístup](#)“
- Květen 2010: Libor Dušek, Vilém Semerák, Jan Švejnar. „[Jak inteligentně reformovat veřejné finance](#)“
- Září 2009: Vilém Semerák, Jan Švejnar. „[New member countries 'labour markets during the crisis. EU BEPA Policy Brief](#)“

<http://idea.cerge-ei.cz/publikace>

Upozornění: Tato studie reprezentuje pouze názory autorů, a nikoli oficiální stanovisko Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. či Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium Univerzity Karlovy, CERGE.

Warning: This study represents only the views of the authors and not the official position of the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences, v. v. i. as well as the Charles University, Center for Economic Research and Graduate Education.

Místní časopisy ve Scopusu

Studie 17 / 2017

© Vít Macháček, Martin Srholec

Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i.

DĚKUJEME VŠEM SPONZORŮM / WE THANK ALL OUR SPONSORS

Deloitte.

Jan Žůrek

Antonín Fryč
generální ředitel
WAREX, s. r. o.

Petr Šrámek
advokát

IDEA se v rámci Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. podílí na aktivitách Strategie AV21
IDEA at the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences participates in the Strategy AV21 activities

---

Místní časopisy ve Scopusu

Studie Institutu pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA)

Vydavatel/Publisher: Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i., Politických vězňů 7, 111 21 Praha 1, Česká republika

O IDEA

Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) je nezávislý think-tank zaměřující se na analýzu, vyhodnocování a vlastní návrhy veřejných politik. Doporučení IDEA vychází z analýz založených na faktech, datech, jejich nestranné interpretaci a moderní ekonomické teorii.

IDEA je think-tank Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. a vznikla z iniciativy a pod vedením prof. Jana Švejnara. Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i. (NHÚ - angl. zkratka EI) tvoří společné akademické pracoviště CERGE-EI spolu s Centrem pro ekonomický výzkum a doktorské studium Univerzity Karlovy (angl. zkratka CERGE).

Principy fungování IDEA

1. Vytváření shody na základě intelektuální otevřenosti – přijímání volné soutěže myšlenek, otevřenost podnětům z různých částí světa, přehodnocování existujících stanovisek vzhledem k novým výzvám.
2. Využívání nejvhodnějších teoretických a praktických poznatků – snaha o rozvinutí postupů na základě nejlepších teoretických i praktických poznatků (z České republiky i ze zahraničí).
3. Zaměření aktivit na vytvoření efektivní politiky a strategie České republiky – doplňovat akademické instituce vytvářením podkladů efektivním a operativním způsobem.

Pokud chcete dostávat do své emailové schránky informace o připravovaných studiích a akcích IDEA, napište nám na idea@cerge-ei.cz

About IDEA

The Institute for Democracy and Economic Analysis (IDEA) is an independent think tank focusing on policy-relevant research and recommendations. IDEA recommendations are based on high quality data, objective evidence-based analysis, and the latest economic theories.

IDEA is a think tank at the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences and is led by its founder, Prof. Jan Švejnar. The Economics Institute (EI) of the Czech Academy of Sciences forms part of a joint workplace, CERGE-EI, together with the Center for Economic Research and Graduate Education of the Charles University (CERGE).

IDEA's Working Principles

1. We build consensus on the basis of intellectual openness – we believe in a free competition of ideas, are open to initiatives from various parts of the world, and constantly review existing opinions in the light of new challenges.
2. We make use of the most appropriate theoretical and empirical findings, and strive to develop methods based on the best theoretical and practical knowledge (both from the Czech Republic and from abroad).
3. We focus on creating effective policy and strategy for the Czech Republic, complementing academic institutions by producing materials in a constructive, practical format.

If you would like to receive regular information about the latest IDEA studies and events please subscribe to our mailing list by contacting idea@cerge-ei.cz

PROJEKT NÁRODOHOSPODÁŘSKÉHO ÚSTAVU

<http://idea.cerge-ei.cz>